

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra regionálního managementu

Diplomová práce

Udržitelnost a odpovědnost v rozvoji destinace cestovního ruchu

Vypracovala: Bc. Monika Pelnářová

Vedoucí práce: RNDr. Zuzana Dvořáková Líšková, Ph.D.

České Budějovice 2020

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Monika PELNÁŘOVÁ
Osobní číslo: E18429
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Obchodní podnikání
Téma práce: Udržitelný a odpovědný rozvoj destinace cestovního ruchu
Zadávací katedra: Katedra regionálního managementu

Zásady pro vypracování

Cíl práce:

Aplikace zásad udržitelnosti a odpovědnosti v destinacích cestovního ruchu. Využití moderních metod a trendů pro rozvoj destinace cestovního ruchu s ohledem na zájmy stakeholderů v destinaci.

Metodický postup:

1. Studium teoretických východisek
2. Příprava a realizace vlastního výzkumu
3. Analýza současného stavu
4. Syntéza výsledků a poznatků
5. Návrh opatření na základě zjištěných poznatků

Rámcová osnova:

1. Úvod. Cíl práce (hypotézy). 2. Přehled řešené problematiky (literární rešerše). 3. Metodika. 4. Řešení a výsledky (diskuze). 5. Závěr. I. Summary a key words v AJ. II. Seznam použitých zdrojů. III. Seznam obrázků, tabulek a grafů. IV. Seznam příloh. V. Přílohy.

Rozsah pracovní zprávy: 50 – 60 stran
Rozsah grafických prací: dle potřeby
Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

Leslie, D. (2012). Responsible tourism: concepts, theory and practice. UK: CABI

Novacká, L. & Ivankovič, G. (ed.) (2015). Tourism & Hospitality – sustainability and responsibility. Zeleneč: Profess Consulting.

Reisinger, Y. (2013). Transformational Tourism. Tourist Perspectives. Wallingford, Oxon, UK; Cambridge, Mass. USA: CABI Pub.

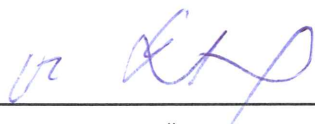
Pásková, M. (2014). Udržitelnost cestovního ruchu. Hradec Králové: Gaudemus.

Travis, A. S. (2011). Planning for tourism, leisure and sustainability: international case studies. Wallingford, Oxon, UK; Cambridge, Mass. USA: CABI Pub.

Vedoucí diplomové práce: **RNDr. Zuzana Dvořáková Líšková, Ph.D.**
Katedra regionálního managementu

Datum zadání diplomové práce: **23. ledna 2019**

Termín odevzdání diplomové práce: **14. dubna 2020**

doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentska 13 (26)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 26.4.2020

.....

Monika Pelnářová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí této diplomové práce RNDr. Zuzaně Dvořákové Líškové, Ph.D. za vedení mé práce, za její rady a připomínky při zpracovávání práce.

Dále bych ráda poděkovala i pracovníkům Odboru kultury a cestovního ruchu v Táboře, jmenovitě Ing. Michaele Kalouskové a Ing. Janě Lorencové, které poskytly cenné informace ohledně problematiky zkoumané v této diplomové práci.

Také chci poděkovat celé své rodině a všem blízkým za podporu po celou dobu zpracovávání této práce a po celou dobu mého studia.

Obsah

1. Úvod	3
1.1. Cíl práce	3
1.2. Pracovní předpoklady	3
2. Přehled řešené problematiky	4
2.1. Cestovní ruch	4
2.1.1. Dopady cestovního ruchu	7
2.1.2. Environmentální dopady cestovního ruchu	9
2.1.3. Socio-kulturní dopady cestovního ruchu	11
2.1.4. Ekonomické dopady cestovního ruchu	12
2.2. Udržitelný rozvoj cestovního ruchu	14
2.2.1. Faktory ovlivňující udržitelný rozvoj CR	16
2.2.2. Předpoklady rozvoje regionů	17
2.2.3. Územně správní členění České republiky	18
2.2.4. Způsoby hodnocení udržitelného rozvoje CR	20
2.2.5. Indikátory udržitelného rozvoje CR	21
2.2.6. Financování udržitelného rozvoje CR	23
2.3. Destinace cestovního ruchu	25
2.3.1. Management destinace	26
2.3.2. Trendy v udržitelnosti cestovního ruchu	27
2.4. Stakeholderi v cestovním ruchu	28
3. Metodika	30
4. Řešení a výsledky	31
4.1.1. Základní informace o destinaci	31
4.2. Stakeholderi ve vybrané destinaci	32
4.2.1. Základní členění stakeholderů	32
4.2.2. Pravidla úspěšné spolupráce se stakeholdery	34
4.2.3. Stakeholderi ve městě Tábor	34
4.3. Strukturované rozhovory	39
4.3.1. Rozhovor č. 1 – oddělení cestovního ruchu	40
4.3.2. Rozhovor č. 2 – oddělení kultury	46
4.4. Návrhy a opatření	48
4.4.1. Syntéza získaných podkladů	48
4.4.2. Vyhodnocení pracovních předpokladů	50

4.5. Návrhy a opatření – Organizace osvětové kampaně.....	51
5. Závěr a diskuze.....	56
5.1. Diskuze	56
5.2. Závěr	57
6. Summary.....	58
7. Keywords.....	58
8. Seznam použitých zdrojů	59
8.1. Knižní zdroje.....	59
8.2. Internetové zdroje	60
8.3. Zdroje z databází.....	61
9. Seznam obrázků a tabulek	62
9.1. Seznam obrázků	62
9.2. Seznam tabulek	62

1. Úvod

Cestovní ruch je považován za velmi významné odvětví národní ekonomiky a také za významný faktor, který bezesporu ovlivňuje regionální rozvoj v dané oblasti. Cestovní ruch se stal důležitou součástí našich životů, ať už si to uvědomujeme méně či více. Je však rozdíl mezi pojmy cestovní ruch a udržitelný cestovní ruch. Podstata udržitelného cestovního ruchu spočívá v tom, aby byly zajištěny jak současné, tak i budoucí potřeby a přání všech účastníků cestovního ruchu, v souladu s rozvojem města a jeho okolí s ohledem na životní prostředí, ať už se jedná o faunu či flóru, která se v konkrétní oblasti vyskytuje, či s ohledem na místní obyvatelstvo.

Tato diplomová práce poskytuje ve své teoretické části bližší pohled na problematiku udržitelnosti a odpovědnosti cestovního ruchu, na rozvoj destinace cestovního ruchu, na faktory, které tento rozvoj ovlivňují, indikátory, díky kterým můžeme rozvoj monitorovat a na hodnocení a způsoby financování rozvoje. Dále se zaměřuje na management destinace a trendy v udržitelnosti cestovního ruchu. V neposlední řadě přibližuje i problematiku stakeholderů v cestovním ruchu.

Praktická část diplomové práce se zabývá výzkumem ve městě Tábor a jeho blízkém okolí, a to především z důvodu, že se jedná o turisticky velmi atraktivní oblast a zároveň o oblast, která se udržitelným cestovním ruchem zabývá. Pro výzkum je využita metoda strukturovaných rozhovorů s odborníky, kteří se v oblasti cestovního ruchu pohybují. Dále se praktická část zaměří na destinaci jako takovou, aktuální situaci, která se týká udržitelného cestovního ruchu a v neposlední řadě se věnuje i zájmovým skupinám, takzvaným stakeholderům, kteří se ve vybrané oblasti nacházejí.

1.1. Cíl práce

Cílem práce je přiblížení problematiky, která se zabývá udržitelností a odpovědností v rozvoji destinace cestovního ruchu. Co se týká praktické části práce, cílem je co nejpřesnější využití moderních metod a trendů pro rozvoj destinace cestovního ruchu s ohledem na zájmy stakeholderů ve vybrané destinaci.

1.2. Pracovní předpoklady

P1: Je ve městě Tábor možnost venkovské turistiky, agroturistiky nebo ekoturistiky?

P2: Existuje na Táborsku nějaký spolek, který se zabývá udržitelným cestovním ruchem?

2. Přehled řešené problematiky

2.1. Cestovní ruch

Cestovní ruch je zpravidla označován jako jev cyklického charakteru, jelikož se jedná o vratný pohyb, tedy takzvanou „cirkulaci“. Jedná se o sociální jev, který se vyvíjel společně s lidskou civilizací. Dále je velmi spjat i s motivací, která vychází z potřeb vyššího řádu v rámci Maslowovy pyramidy potřeb, kde je potřeba cestování označována jako potřeba zbytná, což je však subjektivní pohled, jelikož tento fakt je nutné vztahovat i ke konkrétní časové a prostorové potřebě daného člověka (Pásková, 2009).

Obrázek č. 1 – Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: vlastní zpracování podle (Maslowova pyramida, 2020)

(Reisinger, 2013) ve své publikaci tvrdí, že cestovní ruch (pokud je prováděn ve správné formě), může přispět i k transformaci člověka, jeho růstu a rozvoji a může změnit lidské chování a vztah k okolnímu světu – například může ovlivňovat vztah člověka k přírodnímu nebo sociálně-kulturnímu prostředí.

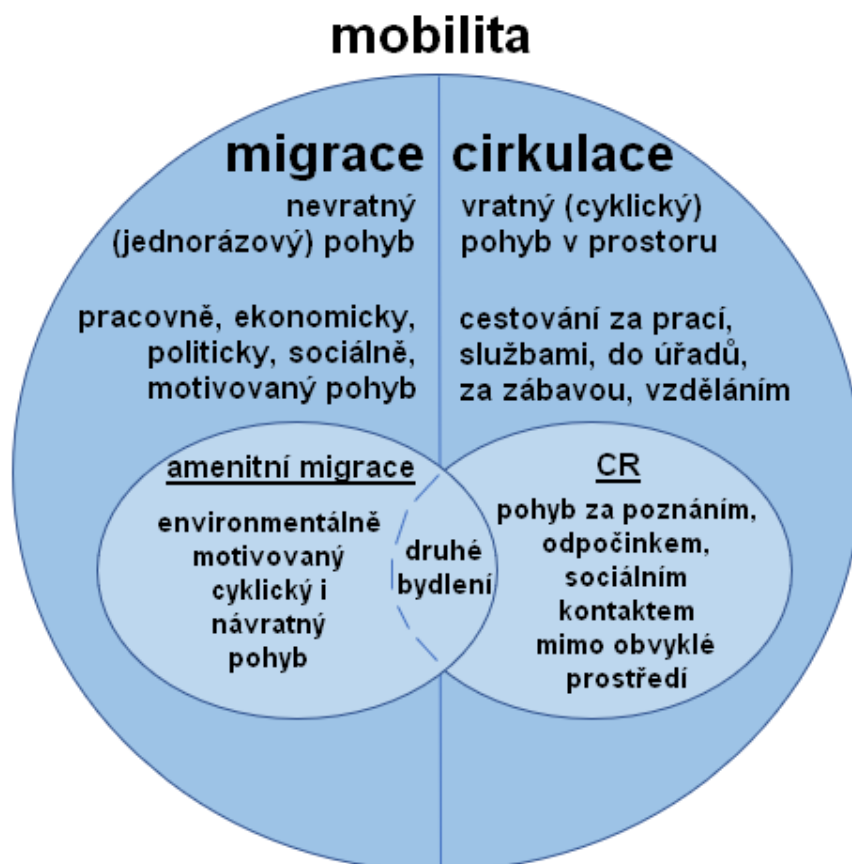
Potřebu cestovat řadíme mezi takzvané růstové potřeby. Růstové proto, že souvisejí s růstem naší osobnosti. Jsou charakteristické tím, že jsou potenciálně otevřené do nekonečna, na rozdíl například od nižších potřeb, jako jsou základní tělesné nebo

fyziologické potřeby, u kterých se cítíme uspokojeni nebo uklidnění ihned po dosažení určité hranice nasycení potřeby a dále již tuto potřebu nemáme, naopak, spíše se posouváme po pyramidě směrem vzhůru a toužíme uspokojit postupně všechny ostatní potřeby. Růstové potřeby souvisí i se životní motivací. Můžeme je rozdělovat na:

- **Kognitivní potřeby** – sem patří například potřeba vzdělání, potřeba poznání nebo cestování, potřeba porozumět světu kolem sebe, potřeba rozšířit si své intelektuální schopnosti a vědění
- **Estetické potřeby** – sem řadíme potřebu krásna nebo příjemného prostředí kolem nás
- **Seberealizace** – sem můžeme zařadit například potřebu naplnit svůj potenciál a stát se tím, kým můžeme, máme nebo bychom chtěli být

(Grafologie a psychologie, 2006)

Obrázek č. 2 – Mobilita a její základní složky – migrace a cirkulace

Zdroj: vlastní zpracování podle (Pásková, 2009)

Cestovní ruch jako takový je vysoce komplexní společenský jev a zahrnuje široké spektrum různých efektů, které zanechávají určité změny například v infrastrukturálním, ekologickém, ekonomickém, institucionálním nebo socio-kulturním geografickém prostředí. Těmto změnám můžeme říkat také dopady cestovního ruchu a je možné je dále členit podle různých kritérií, například charakter, lokalizace a měřítko působení, délka trvání, frekvence a intenzita působení. Můžeme je také rozlišovat z hlediska toho, zda jsou pro konkrétní oblast pozitivní či negativní, avšak v cestovním ruchu se setkáváme častěji s označením žádoucí a nežádoucí (Pásková, 2009).

Dá se říci, že odvětví cestovního ruchu v poslední době výrazně roste a je možné očekávat, že na tomto vzestupu bude i nadále, neboť je často označováno jako odvětví budoucnosti. Důležité je zmínit i fakt, že cestovní ruch je velmi významným faktorem regionálního rozvoje.

Česká republika disponuje velkým potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu, jelikož se zde nachází spousta historických, kulturních i přírodních památek a oblastí a spousta z nich se nachází i na seznamu UNESCO. Také je třeba upozornit na lázeňský cestovní ruch, díky kterému má Česká republika velkou šanci uplatnit se i na mezinárodním trhu cestovního ruchu a který tvoří významnou část příjmů z tohoto odvětví (Wokoun, 2007).

Můžeme zmínit i současný vývojový trend cestovního ruchu, kterým je nemalý růst významu kontaktních forem cestovního ruchu, jako je například pořádání veletrhů, seminářů, kongresů, konferencí nebo různých kulturních, zábavních a sportovních akcí. Patří sem bezpochyby také návštěva známých a příbuzných nebo účast na služebních cestách nebo školeních. Forem tohoto druhu cestovního ruchu je celá řada a je třeba zmínit, že účastníci kontaktního cestovního ruchu využívají především obnovitelné (konkrétně tedy sekundární a terciální) zdroje (Pásková, 2009).

2.1.1. Dopady cestovního ruchu

Co se týká dopadů cestovního ruchu na geografické prostředí, ty jsou podstatně menší v porovnání s ostatními hospodářskými odvětvími (např. s průmyslem). Charakteristickým znakem dopadů cestovního ruchu je to, že mají naprosto odlišný průběh a ve většině případů bývají nehmotné povahy. Také mají dlouhodobější charakter, a to především ty aktivity, které jsou sice kontrolovatelné, avšak nejsou nijak regulované. Faktem je, že tyto dopady bývá finančně a organizačně mnohem náročnější odstranit. Je zde možnost pokusit se zvrátit jakýsi nežádoucí vývoj, který tyto dopady způsobují, musí se však začít včas, protože čím později se k cestovnímu ruchu začne přistupovat systematicky a komplexně, tím hůře se tyto dopady odstraňují (Pásková, 2009).

Cestovní ruch je však často označován jako odvětví, které má minimální dopady na území, na kterém je využíváno a také minimální dopady na komunitu, která toto území obývá. I přesto však existuje spousta teorií a výzkumů, které se touto problematikou zabývají a tento názor vyvracejí (Zelenka, 2013).

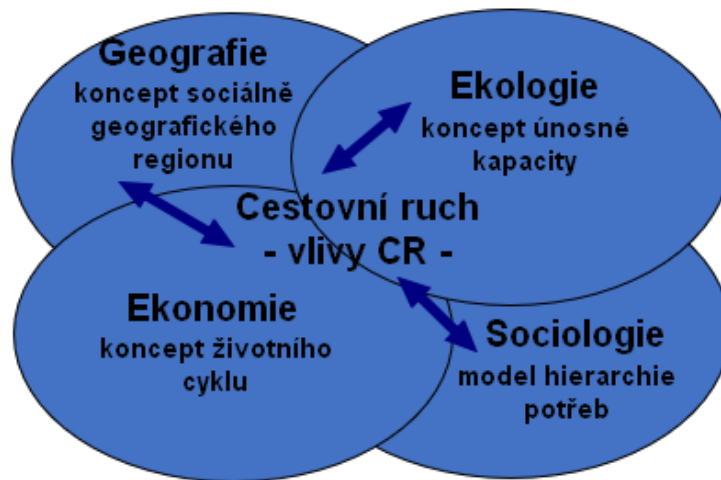
Jedním z představitelů, kteří tuto teorii vyvrací, je i (Travis, 2011), který ve své publikaci uvádí důkazy o demografických a sociokulturních dopadech cestovního ruchu na konkrétní destinace. Z provedených výzkumů vychází najevo, že většina zkoumaných dopadů je negativních.

Dopady cestovního ruchu můžeme rozdělit do tří základních skupin, a to na:

- Enviromentální dopady cestovního ruchu
- Socio-kulturní dopady cestovního ruchu
- Ekonomické dopady cestovního ruchu

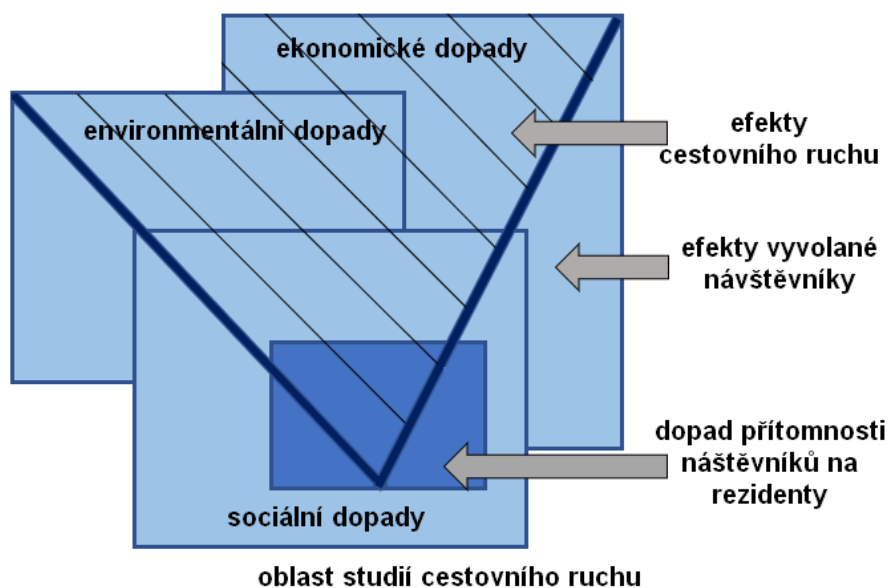
(Zelenka, 2013)

Obrázek č. 3 – Schéma interdisciplinarity studia cestovního ruchu

Zdroj: vlastní zpracování podle (Pásková, 2009)

Obrázek č. 4 – Průřezovost problematiky dopadů cestovního ruchu

Zdroj: vlastní zpracování podle (Pásková, 2009)

Cestovní ruch však nepůsobí pouze na prostředí konkrétní destinace, působí také na tranzitní a zdrojové oblasti. Tranzitní oblastí rozumíme oblast, skrze kterou se turista dostává do cílové destinace a mohou ji představovat různé koridory nebo uzlové body. Jako zdrojové oblasti chápeme oblasti, odkud tito turisté pocházejí. Zároveň se však prolíná pojem cílové a zdrojové destinace, protože i cílová destinace je částečně destinací zdrojovou (Pásková, 2009).

2.1.2. Environmentální dopady cestovního ruchu

Ekologickou teoretickou bází pro cestovní ruch představuje takzvaná environmentalistika cestovního ruchu, jejímž předmětem výzkumu jsou dopady cestovního ruchu na ekosystémy destinací. Nejdůležitějším cílem je zmenšování ekologické stopy cestovního ruchu (Pásková, 2009).

Environmentální dopady cestovního ruchu jsou z velké části ovlivněny množstvím návštěvníků a aktivitou, kterou na konkrétním území vykonávají (Zelenka, 2013).

Ve své publikaci zmiňuje (Zelenka, 2013) i **několik konkrétních příkladů enviromentálních dopadů cestovního ruchu**. Pro příklad je možné uvést:

- Výstavba návštěvnických center, ubytovacích kapacit a potřebné infrastruktury, kvůli čemuž je nutné odstranění vegetace a rušení zvířat, která se na tomto území vyskytují. Může dojít i k narušení migračních tras nebo hnízdišť některých druhů zvířat.
- Větší poptávka po pitné, ale také po užitkové vodě – například pro zavlažování potřebných ploch, zasněžování svahů v zimě nebo ke sprchování návštěvníků v ubytovacích zařízeních.
- Vypouštění znečištěné vody do řek, jezer a potoků, což má negativní vliv na život místních vodních rostlin a živočichů.
- Znečišťování ovzduší motorizovanou dopravou – vypouštění oxidu uhličitého, oxidu uhelnatého a dusíku do ovzduší
- Nelegální lov a rybolov, což může nepříznivě ovlivňovat stav populace těchto lovených živočichů.
- Rušení hlukem od návštěvníků – hluk může ovlivňovat chování zvířat – nemusí se například rozmnožovat, pokud se necítí v bezpečí a podobně.

(Navrátil, 2012) k těmto vlivům přidává ještě degradaci přírodního prostředí a narušování ekologické rovnováhy citlivých ekosystémů v turisticky atraktivních lokalitách. Dále považuje za další z environmentálních vlivů i vliv na horské prostředí, kde hrozí především eroze půdy a znečištění odpadky od turistů.

(Hesková, 2011) ve své publikaci zmiňuje deset zásad šetrného cestovního ruchu. Uvádí například požadavek na turisty, aby po sobě v navštíveném místě zanechali jen stopy od svých bot a odvezli si odtud jen vzpomínky a fotografie. Dále upozorňuje na křehkost prostředí a místní kultury, kde zdůrazňuje důležitost respektování soukromí a důstojnosti místního obyvatelstva (například při pořizování fotografií). Také uvádí problém, který se týká odpadků – turisté by je neměli odhazovat kde se jim zachce a místo, které navštívili by měli opustit čistější, než bylo předtím, než ho navštívili. Je třeba také zdůraznit fakt, že by turisté měli při pohybu v navštíveném místě využívat vyznačené cesty a pěšiny tak, aby nerušili zvěř, která tato místa obývá a neničili rostliny, které zde rostou.

(Pásková, 2009) tvrdí, že mezi negativními vlivy cestovního ruchu na ekosystémy může být i zavlečení nepůvodních druhů do určité oblasti. Tento jev se odborně nazývá šíření alochtonních druhů, konkrétně tedy šíření rostlin nebo živočichů, kteří se do oblasti, ve které se původně nenacházeli, dostali na základě aktivit návštěvníků.

Ve většině případů se jedná o neúmyslné přenášení mikroorganismů, například na botách, oděvu, v potravinách, v trávicím traktu nebo na povrchu dopravních prostředků. Může se však jednat i o vědomé zavlečení, a to například z důvodu zvýšení atraktivnosti nebo exotičnosti určitého místa – většinou se jedná o různé zahrady, parky, sady, obory nebo rybníky. Kontrolovaným případem zavlečení nepůvodních druhů může být i zřízení zoologických zahrad nebo safari. Zde se vyskytuje většina druhů, která by se na tomto místě jiným způsobem nerozšířila. Problémem může být zavlečení takových druhů, které vytlačují původní druhy, zapříčiňují jejich úhyn a narušují tak ekosystém jako celek. V důsledku úhynu původních druhů může totiž dojít k přemnožení zavlečených druhů a změnu celkového složení fauny a flóry v určité oblasti.

(Pásková, 2009) dále, stejně jako (Navrátil, 2012) zmiňuje i problematiku spojenou s erozí, tedy s narušováním povrchu půdy v důsledku působení větru, vody, sněhu, fyzikálního a chemického působení, ale i v důsledku aktivity živých organismů, včetně člověka. Cestovní ruch a s ním spojené aktivity turistů, se zde projevuje prohlubováním a prošlapáváním nových cest v okolí atraktivit, kterými mohou být například různé památky nebo přírodní zajímavosti. Cestovní ruch se zde projevuje však i výstavbou nové infrastruktury, ať už se jedná o stavbu komunikací nebo ubytovacích či stravovacích center.

2.1.3. Socio-kulturní dopady cestovního ruchu

Co se týká sociálních a kulturních dopadů cestovního ruchu, tak nejvíce ovlivňují sociální strukturu společnosti, životní styl a kulturu místních obyvatel.

(Zelenka, 2013) udává několik vybraných příkladů konkrétních socio-kulturních dopadů, přesněji řečeno konfliktů, cestovního ruchu na určitém území.

V případě, že zdrojem konfliktu je cyklista, jako cílovou skupinou tohoto konfliktu je pěší návštěvník a to tak, že dochází mezi cyklisty a pěšími návštěvníky ke konfliktům při střetech na stezkách, ať už pěších, nebo těch pro cyklisty. Jako návrh opatření tohoto problému je například možnost vybudování pěších a cyklistických tras tak, aby se tyto dva subjekty vzájemně neomezovaly. V případě, že zdrojem konfliktu je pěší návštěvník, může zde docházet ke konfliktům, jak mezi pěšími návštěvníky a cyklisty, tak i mezi pěšími návštěvníky vzájemně. Prvnímu případu byl věnován předchozí příklad, a tak je třeba se zaměřit na konflikt mezi různými subjekty pěších návštěvníků navzájem. Zde se jako možné opatření naskytuje zavedení strážní služby, která bude konkrétní oblast monitorovat, upravení vedení stezek a zlepšení komunikaci s návštěvníky. Pokud je zdrojem konfliktu řidič automobilu, může dojít ke konfliktu s pěším návštěvníkem i cyklistou. Oběma těmto subjektům může řidič automobilu snížit kvalitu zážitku, ať už je to formou hluku automobilu, exhalací, přeplněnými parkovišti nebo střety na stezkách, které vedou buď přímo po silnicích nebo v jejich blízkosti. Jako možné opatření je možná spolupráce s policií nebo místní samosprávou, která bude tuto oblast monitorovat nebo omezení vjezdu aut do určitých oblastí.

(Pásková, 2009) zmiňuje další vlivy CR na sociální prostředí, a to například:

Turistickou iritaci, která ukazuje vztah místních obyvatel k cestovnímu ruchu a k turistům. Většinou se jedná o negativní vývoj tohoto vztahu, pro jehož změření se používá takzvaný Doxeyho iritační index, který rozděluje postoj místních obyvatel na čtyřstupňové škále, která se skládá z postojů: euforie, apatie, znechucení a antagonismus.

Demonstrační efekt, který se projevuje tím, že se místní obyvatelé účastní konzumace služeb cestovního ruchu a napodobují přitom chování turistů a návštěvníků.

Co se týká turistické iritace, zde je možné diskutovat o otázce, zda se turisté skutečně zajímají o to, jaký dopad cestovního ruchu bude mít na místní obyvatele (Leslie, 2012).

2.1.4. Ekonomické dopady cestovního ruchu

Z ekonomického pohledu je cestovní ruch jakási forma spotřeby, která se uskutečňuje jinde, než kde má cestující osoba daňovou příslušnost (Pásková, 2009).

Cestovní ruch je významnou součástí národních ekonomik, jelikož se díky multiplikačnímu efektu prolíná celou řadou dalších hospodářských odvětví. Obecně má na ekonomiku státu zpravidla pozitivní dopad, a to zejména na hospodářský růst a zaměstnanost. Nejpriznivější vliv má především na služby spojené se stravováním, ubytováním a dopravou. Ekonomický význam cestovního ruchu se sleduje pomocí takzvaného satelitního účtu.

Pokud se zaměříme na konkrétní pozitivní efekty, které jsou zapříčiněny cestovním ruchem, můžeme zmínit například:

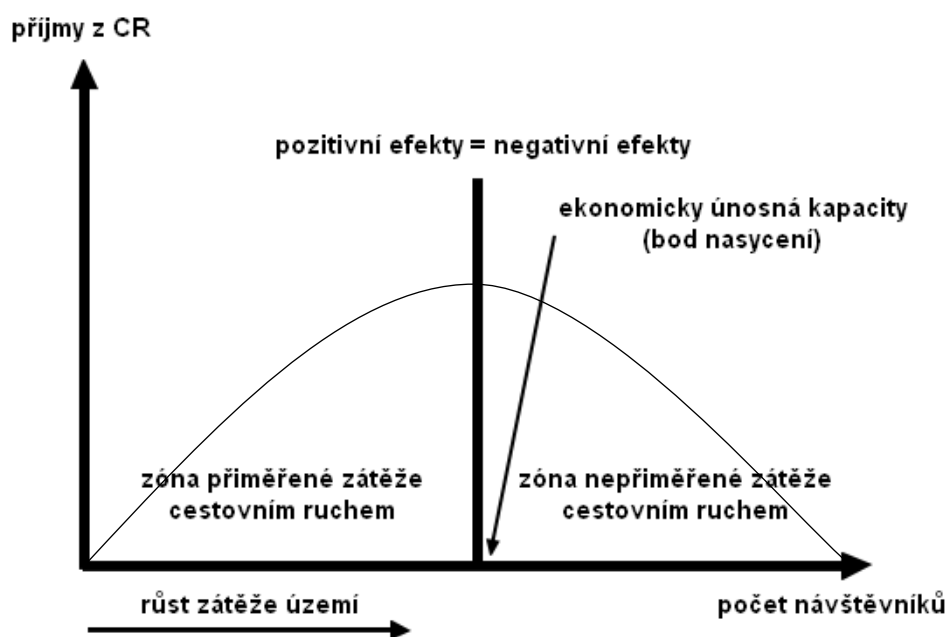
- Pozitivní vliv na tvorbu HDP
- Pozitivní vliv na platební bilanci státu
- Tvorba příjmů státních i místních rozpočtů
- Podpora investičních aktivit
- Rozvoj malého a středního podnikání
- Tvorba nových pracovních příležitostí
- Rozvoj meziregionální spolupráce
- Stimulace informačních a komunikačních technologií

(Český statistický úřad, 2011)

Ne všechny vlivy cestovního ruchu na ekonomiku jsou však pozitivní, i přesto, že obecně tak vnímány jsou. Existují i negativní vlivy, a to například skutečnost, že veškeré příjmy z cestovního ruchu jsou rozloženy v oblastech nerovnoměrně a posilují tak sociální nerovnosti v destinacích. Zaměstnanost, která díky cestovnímu ruchu vzniká, je obecně brána také jako pozitivní, avšak ve většině případů se jedná o zaměstnanost sezónní a práce je velmi často nespravedlivě placená. Co se týká investic, ty často nevycházejí přímo z potřeb místních obyvatel, ale většinou vychází ze zájmů stakeholderů a nemají tak pro místní obyvatele žádný pozitivní význam. Dalším problémem může být i přetížení určité oblasti při nadměrném využívání například veřejných prostranství a infrastruktury návštěvníky destinace.

Této problematice se věnuje i teorie takzvané optimalizační kapacity, která vychází z principu Paretova pravidla. Odborně ji nazýváme **ekonomicky únosnou kapacitou**. Tato teorie spočívá v nalezení kompromisu mezi ekonomickou výtěžností a mezi kvalitou životního prostředí v destinaci, jak naznačuje obrázek níže.

Obrázek č. 5 – Ekonomicky únosná kapacita

Zdroj: vlastní zpracování podle (Pásková, 2009)

(Pásková, 2009) uvádí, že s ekonomicky únosnou kapacitou však souvisí i ekonomická stabilita destinace. V tomto případě je využívána jako ukazatel míra ekonomické diverzity, která představuje rozmanitost hospodářských odvětví v destinaci, nebo míra monokulturnosti cestovního ruchu – ta se vypočítá jako ekonomický podíl cestovního ruchu na celkovém výkonu ekonomiky. Pokud vyjde vysoká hodnota, znamená to, že konkrétní destinace je z hlediska ekonomické stability zranitelná. Tato zranitelnost může být způsobena nepřiměřenou závislostí na klíčových zdrojových oblastech a vyjádříme ji jako:

- 1) Podíl počtu turistů ze tří hlavních zdrojových oblastí na počtu turistů celkem
- 2) Podíl počtu přenocování turistů ze 3 hlavních zdrojových oblastí na počtu přenocování turistů celkem
- 3) Podíl součinu počtu přenocování turistů ze 3 hl. zdroj. oblastí a jejich průměrné útraty na součinu celkového počtu přenocování turistů a jejich průměrné útraty

2.2. Udržitelný rozvoj cestovního ruchu

Problematika udržitelného rozvoje cestovního ruchu není žádnou novinkou, objevila se už koncem 80. let minulého století společně s pojmem udržitelný cestovní ruch. Na konci 90. let prosazoval Dymond názor, že cestovní ruch musí brát ohled i na udržitelnost. Udržitelný rozvoj je však v různých oblastech výzkumu stále předmětem debaty. Lélé například tvrdil, že na rozvoj a na udržitelnost nelze nahlížet izolovaně a je nutné na ně nahlížet společně jako na dosažitelný proces něčeho, co vyhovuje současným generačním potřebám, ale současně zajišťuje i schopnost uspokojit i budoucí generační potřeby.

Od vzniku koncepce udržitelného rozvoje uběhlo několik let a za tu dobu se tento pojem používá k představování různých myšlenek. Vývoj této koncepce je možné pozorovat v dokumentech, které publikuje Světová organizace cestovního ruchu (WTO).

Jedno mají však všechny koncepce společné. Společným tématem všech těchto interpretací je představa, že bez ohledu na terminologii, by měl udržitelný rozvoj cestovního ruchu udržovat neustálou ekonomickou, sociální a ekologickou rovnováhu oblasti (Tiago, Gil, Stemberger, & Borges-Tiago, 2020).

Rozvojem rozumíme jakýsi proces zlepšování, rozšiřování či zdokonalování. V dlouhodobém časovém horizontu je často spojován s využíváním technických schopností a inovací. To s sebou však nese celou řadu negativních aspektů i přesto, že na rozvoj měst, obcí a regionů má využívání těchto technologií bezpochyby pozitivním vliv.

Rozvoj bychom mohli považovat za plynulý proces, avšak v realitě tomu tak není. V některých obdobích rozvoj stagnuje, v jiných je zase na vzestupu (Beran & Dlask, 2005).

Udržitelnému rozvoji se začala věnovat větší pozornost v souvislosti s ekonomickým růstem, jakožto ukazatelem lidského blahobytu. V případě, že se hospodářství a obyvatelstvu daří, vzniká totiž i spousta negativních důsledků, jako například vyšší poptávka po energiích a potřebných materiálech, zvyšuje se množství odpadu a také dochází k většímu čerpání přírodních zdrojů a znečišťování životního prostředí (Pásková, 2014).

Problematika udržitelného rozvoje jako takového, i problematika udržitelného rozvoje cestovního ruchu, je definována celou řadou definic. Udržitelný rozvoj

pravděpodobně nejpřesněji vysvětluje definice ze Zprávy pro Světovou komisi OSN pro životní prostředí a rozvoj, která říká, že: „*Udržitelný rozvoj zajišťuje potřeby současnosti, aniž by omezoval možnosti uspokojit potřeby budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby*“ (Kolektiv Konsorcia SPROR Plus, 2007).

Existují však i jiné formulace, které popisují udržitelný rozvoj například jako:

- udržitelný způsob života
- snahu skloubit aspekty životního prostředí společně se sociálním a ekonomickým rozvojem
- proces, který se zabývá změnami chování osob v určité společnosti, jak mezi sebou, tak i ke svému okolí (například k přírodě a přírodním zdrojům) a směřuje ke zvyšování současného i budoucího potenciálu lidských potřeb s ohledem na možnosti těchto zdrojů.

Naproti tomu definice udržitelného cestovního ruchu se zaměřuje na potřeby současných turistů a navštěvovaných lokalit s ohledem na ochranu a zhodnocení budoucích příležitostí těchto lokalit (Novacká & Ivankovič, 2015).

Existuje několik předpokladů udržitelného rozvoje v cestovním ruchu. Mezi ně můžeme zařadit například vzájemnou provázanost všech subjektů cestovního ruchu, předchozí zkušenosti z uplatňování zásad pro udržitelný cestovní ruch nebo preferování přírodního stavu světa před světem, který vytvořil člověk sám (Navrátil, 2012).

Udržitelnost cestovního ruchu je však často spojena i s kvalitou v turismu jako takovém. K hlavním aplikacím, které tyto oblasti spojují, patří například:

- Normy ISO (řady 14000)
- Certifikační programy (národní, mezinárodní i regionální. Jako příklad lze uvést Green Tourism Business Scheme nebo Green Hospitality Award)
- Certifikační program EDEN (European Destination of Excellence), který certifikuje destinaci jako celek, a ne jen jednotlivé služby, které destinace nabízí)
- EMAS (Eco-Management and Audit Scheme), což je dobrovolný systém environmentálního řízení ve firmách
- Programy společenské odpovědnosti (DESTINET, EIA a SEA)

(Palatková, 2011)

Strategie udržitelného rozvoje jako takového však nemá neměnný charakter. Je nutné ji v průběhu času pozměnit, rozvíjet nebo doplňovat o nové poznatky. Měla by nás včas upozorňovat na problémy, které již existují nebo na ty, které mohou potencionálně vzniknout. Tyto problémy by totiž mohly udržitelný rozvoj ohrozit, a tak je třeba přijmout různá opatření nebo se snažit těmto hrozbám předem a včas vyvarovat. Pokud se jim nepodaří včas předejít, pak je nutné co nejvíce zmírnit jejich dopad a snažit se najít co nevhodnější opatření (Kolektiv společnosti Eurovision, 2007).

2.2.1. Faktory ovlivňující udržitelný rozvoj CR

Faktory ovlivňující udržitelný rozvoj, můžeme rozdělit do tří základních pilířů, a to:

- **ekonomický**
- **sociální**
- **environmentální**

Nejdůležitější je, aby nebyl žádný z těchto tří pilířů upřednostňován před ostatními, a to ani v krátkodobém, ani v dlouhodobém časovém horizontu. Pokud by některý z nich upřednostňován byl, docházelo by k různým problémům, a to konkrétně:

- Pokud by byl upřednostňován ekonomický pilíř, mohlo by dojít k přetížení využití území, k dopravním problémům nebo k nárůstu objemu odpadů na tomto území. Také je důležité říci, že příliš rychlý rozvoj turistických oblastí může vést k jejich kolapsu a znehodnocení.
- Co se týká upřednostňování sociálního pilíře, to může negativně ovlivnit konkurenceschopnost určité lokality vzhledem k ostatním lokalitám.
- Upřednostnění environmentálního pilíře může způsobit například úplné vyliďnění nebo stagnaci určité lokality, ve které se praktikuje například přílišná ochrana životního prostředí.

Všem těmto problémům je možné předcházet vyvážeností těchto tří pilířů (Kolektiv Konsorcia SPROR Plus, 2007).

2.2.2. Předpoklady rozvoje regionů

Lokální nebo regionální rozvoj je ovlivněn celou řadou faktorů, které se mohou nacházet přímo v konkrétním regionu, ale i v jeho blízkém okolí. Může se jednat například o přírodní zdroje, práci, kapitál, investice, úroveň podnikání v regionu, velikost regionu, velikost trhů, které jsou na tento region nějakým způsobem vázány, úroveň dopravy, úroveň komunikací, úroveň struktury průmyslu a technologií, ekonomickou situaci, regionální institucionální kapacitu, podpůrné rozvojové programy a další (Skokan, 2004).

Je třeba zmínit, že existují předpoklady pro rozvoj určité oblasti, a to:

Lokalizační předpoklady jsou takové, které určují místo umístění daného produktu cestovního ruchu a také tvoří potenciál pro jeho tvorbu. Tyto předpoklady můžeme dále dělit na kulturně-historické (ty dále dělíme na movité – např. galerie, muzea, divadla a nemovité – např. sportovní, kulturní nebo kongresové společenské akce) a na přírodní (např. flóra, fauna, vzhled krajiny, klima).

Realizační předpoklady jsou předpoklady, které umožňují realizaci cestovního ruchu. Jedná se tedy například o dopravní infrastrukturu, ubytovací a stravovací služby. Zkrátka služby, které zajišťují materiálně-technické podmínky pro rozvoj cestovního ruchu.

Selektivní předpoklady jsou potom předpoklady, které stimulují vznik a rozvoj cestovního ruchu. Patří sem například politický systém, personální, urbanistické, demografické, administrativní, sociologické nebo ekologické vlivy (Linderová, 2013).

Rozvoj regionů vyžaduje strategicky promyšlené plánování a řízení, které by se mělo zaměřovat především na ekonomické a územní plánování, rozvoj společenských a regionálních zdrojů, komerční a průmyslově zaměřený marketing a bezpochyby také na zdroje pro financování regionálního rozvoje.

Ve vyspělých zemích se rozvoj regionů praktikuje v rámci regionální politiky prostřednictvím regionálních orgánů nebo intervencí vlády. Co se týká současných strategií v regionálním rozvoji, nejvíce se orientují na rozvoj konkrétních lokalit a jejich infrastruktury a je zde snaha i o regionální konkurenceschopnost například rozvíjením klastrů nebo zvyšováním inovační kapacity těchto lokalit (Skokan, 2004).

2.2.3. Územně správní členění České republiky

Od 1. 1. 2001 zahájilo svou činnost celkem 14 nových krajů. Tyto kraje byly poskládány z již existujících okresů, které byly platné k roku 1996 (“Národní ústav pro vzdělávání”, 2011).

Obrázek č. 6 – Územně správní členění České republiky

Aby bylo možné srovnávat statistická data v celé EU, byl vytvořen systém, který je jednotný pro všechny členské státy EU a díky kterému je možná klasifikace územních statistických jednotek. Tento systém se nazývá NUTS (Nomenclature of Units for Territorial Statistics) a je určen pro vymezení regionální politiky EU, sociálně-ekonomické analýzy regionů a pro shromažďování, zpracování a harmonizaci regionálních statistik EU. V České republice je využívána klasifikace CZ-NUTS a má celkem 4 úrovně, a to

- NUST 0 – stát
- NUTS 1 – území
- NUTS 2 – oblast
- NUTS 3 – kraj

Pro územní jednotky, které jsou nižší než kraj, byl vytvořen systém LAU (Local Administrative Units). Tento systém zachycuje územní jednotky, které jsou regionálního charakteru. Oba tyto systémy – jak systém NUTS, tak i systém LAU, jsou propojeny vzájemnými vazbami (Národní ústav odborného vzdělávání, 2012).

Tabulka č. 1 – Přehled jednotek NUTS v klasifikaci CZ-NUTS

NUTS 1	NUTS 2	NUTS 3
Česká republika	Praha	Hlavní město Praha
	Střední Čechy	Středočeský kraj
	Jihozápad	Jihočeský kraj
		Plzeňský kraj
	Severozápad	Karlovarský kraj
		Ústecký kraj
	Severovýchod	Liberecký kraj
		Královéhradecký kraj
		Pardubický kraj
	Jihovýchod	Kraj Vysočina
		Jihomoravský kraj
Střední Morava	Olomoucký kraj	
	Zlínský kraj	
Moravskoslezsko	Moravskoslezský kraj	

Zdroj: vlastní zpracování podle (Portál územního plánování, 2016)

2.2.4. Způsoby hodnocení udržitelného rozvoje CR

Postup, jak přesně hodnotit udržitelný rozvoj, je stanoven zákonem. Jedná se o proces, pomocí kterého se posuzuje, jak stavby, výrobky, technologie a různé činnosti ovlivňují životní prostředí. Posuzovat je možné například i to, jak je ovlivněno obyvatelstvo, které konkrétní území obývá a jak jsou ovlivněny rostliny a živočichové, kteří se na tomto území přirozeně vyskytují, voda, ovzduší, krajina nebo klima (Kolektiv Konsorcia SPROR Plus, 2007).

Dne 5. září 2017 byl schválen zákon č. 326/2017 Sb., který nahradil zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a některé související zákony, jako například zákon o posuzování vlivů na životní prostředí (“Zákony pro lidi”, 2017).

V tomto zákoně je možné dohledat předmět, rozsah a náležitosti potřebné k tomu, aby bylo toto posuzování možné. **Za účelem hodnocení udržitelného rozvoje byly stanoveny některé indikátory**, které slouží k snazšímu posouzení. Mezi tyto indikátory můžeme zařadit například

- Míru nezaměstnanosti
- HDP na osobu
- Růst populace
- Hustotu obyvatel
- Migraci
- Výdaje domácností
- Vybavení občanů (vyjadřuje se například v plochách pozemků na obyvatele)
- Počet bytů na 1 000 obyvatel
- Dopravní vybavenost (vyjadřuje se například v plochách komunikací nebo parkovišť na obyvatele)
- Podíl spotřeby obnovitelných zdrojů
- Počet návštěvníků a turistů v turistické destinaci
- Počet ubytovacích zařízení cestovního ruchu

(Kolektiv Konsorcia SPROR Plus, 2007)

Konkrétně se těmto indikátorům věnuje další kapitola.

2.2.5. Indikátory udržitelného rozvoje CR

Indikátory jsou proměnné, díky kterým lze měřit a sledovat udržitelný rozvoj v cestovním ruchu tak, aby odhalily měnící se stav konkrétního jevu. Jsou také prostředkem, pomocí kterého lze stávající informace filtrovat a nové informace shromažďovat.

U většiny indikátorů, které se týkají strategie udržitelného cestovního ruchu, je proces výběru, měření, monitorování a hodnocení komplikovaný, avšak dobře vypovídající (Weaver, 2006).

Ministerstvo pro místní rozvoj ve svých skriptech rozděluje indikátory udržitelného rozvoje do tří pilířů, a to do ekonomického, environmentálního a sociálního.

Jako příklady indikátorů udržitelného rozvoje pro **ekonomický pilíř** označuje například:

- HDP na osobu
- Celkový objem čistých investic
- Saldo příjmů a výdajů veřejných rozpočtů
- Saldo zahraničního obchodu
- Produktivitu práce na zaměstnaného

Mezi indikátory udržitelného rozvoje pro **environmentální pilíř** zmiňuje:

- Měrné emise skleníkových plynů
- Podíl materiálově využitých komunálních odpadů
- Podíl spotřeby obnovitelných zdrojů energie
- Spotřebu primárních energetických zdrojů na obyvatele
- Vývoj populací vybraných druhů ptáků

Co se týká **sociálního pilíře**, zde uvádí:

- Obecnou míru registrované nezaměstnanosti
- Míru zaměstnanosti starších pracovníků
- Očekávanou délku života při narození a v 65 letech
- Populaci žijící pod hranicí chudoby před a po sociálních transferech

(Kolektiv Konsorcia SPROR Plus, 2007)

Z pohledu cestovního ruchu a **rozvoje cestovního ruchu** můžeme za **indikátory rozvoje** považovat i tři základní ukazatele, a to

- Počet přenocování
- Lůžkovou kapacitu
- Rozpočet na marketing

(Palatková, 2011)

Světová obchodní organizace (WTO) uvádí také klíčové **indikátory udržitelného cestovního ruchu**. Radí mezi ně například:

- Sociální dopad (poměr turistů k místním obyvatelům)
- Řízení rozvoje (existence postupu pro výzkum životního prostředí)
- Nakládání s odpady (procentuální množství odpadních vod)
- Počet vzácných a ohrožených druhů živočichů a rostlin
- Spokojenost místních obyvatel

Za **doplňkové indikátory** Světová obchodní organizace (WTO) považuje:

- Úroveň eroze pláže (% erodované pláže)
- Intenzita využití pláže (počet osob na m² přístupné pláže)
- Míra znečištění ovzduší (počet dní, které překračují stanovené standardy pro únosné znečištění ovzduší)
- Počet turistů v národních parcích a okolí (počet lidí do 10 km od hranice parku)
- Dostupnost čerstvé vody (poměr objemu vody spotřebované turisty vzhledem k objemu vody spotřebované místním obyvatelstvem)

(Weaver, 2006)

2.2.6. Financování udržitelného rozvoje ČR

Existuje celá řada fondů, pomocí kterých je možné udržitelný rozvoj financovat. (Kolektiv Konsorcia SPROR Plus, 2007) ve svých elektronických skriptech zmiňuje některé ústřední orgány, které tyto fondy zřizují, a to například:

Státní fond životního prostředí ČR, který podporuje aktivity, které souvisí s ochranou vod, ovzduší, krajiny, půdy, recyklováním odpadů a alternativními zdroji energie.

Ministerstvo životního prostředí ČR, které má snahu podporovat veškeré aktivity související s ochranou životního prostředí. V této činnosti spolupracuje také s Českým ekologickým ústavem.

Ministerstvo zemědělství, které vyhlašuje programy a poskytuje dotace pro financování udržitelného rozvoje.

Ministerstvo dopravy, které se snaží rozvíjet městskou hromadnou dopravu a další druhy dopravy.

Ministerstvo průmyslu a obchodu, které má snahu podporovat podnikání v oblasti využívání obnovitelných zdrojů energie a programy, které souvisí s útlumem těžební činnosti.

Ministerstvo pro místní rozvoj podporuje činnosti týkající se regionálního a lokálního rozvoje.

Regionální a místní správa poskytuje dotace různým organizacím a sdružením, která svou činnost soustředí na podporu mládeže, tělovýchovy a sportu, podporu rodin, kultury, vzdělávání, vědy, sociálních služeb, ochrany životního prostředí, prevenci kriminality a podobně.

Vláda ČR, která poskytuje dotace nestátním neziskovým organizacím.

Centrum pro zahraniční pomoc, které poskytuje veškeré potřebné informace o tom, jak využívat fondy EU.

(Rektořík & Šelešovský, 1999) uvádí příklady bankovních služeb, které mohou využít města a obce. Mezi ty nejvhodnější řadí například:

Úvěr na přechodný nedostatek finančních prostředků, který může obec využít v případě, že se dostane do finančních problémů, které jsou pouze přechodné.

Úvěr na investice, který je možné využít například na pořízení nového majetku, ať už se jedná o stavbu nových budov nebo například o pořízení jiného hmotného majetku.

Hypoteční úvěry, který však musí být zajištěn zástavním právem k nemovitosti.

Úvěry v cizí měně, jejichž využití bývají většinou výhodnější než v měně domácí.

Existuje i celá řada programů, ve kterých banky poskytují obcím zvýhodněné financování, které mohou využít například na zlepšení životních podmínek nebo na ochranu životního prostředí na jejich území.

Jedním z takových programů je Program Obec 2, který poskytuje Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s. Výše tohoto úvěru se pohybuje mezi 8 a 130 mil. Kč a je možné nastavit buď pevnou nebo pohyblivou úrokovou sazbu. Úvěr je možné čerpat až 30 měsíců od podpisu smlouvy a jeho nedočerpání není nijak sankcionováno, což je jeho velkou výhodou. Tyto peníze lze použít například na zlepšení či vybudování nové infrastruktury, jako jsou například nové silnice, ale také třeba kanalizace, likvidace odpadu nebo čištění odpadních vod (“Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.”).

Další z možností je využití investičního nebo kontokorentního úvěru pro města a obce u banky Waldviertler Sparkasse Bank. Úvěry, které tato banka nabízí, jsou závislé na velikosti obce, velikosti jejího rozpočtu a zadluženosti a mohou být využity ke stejným potřebám, jako úvěry u Českomoravské záruční a rozvojové banky, která byla zmíněna výše (“Waldviertler Sparkasse Bank”).

2.3. Destinace cestovního ruchu

Destinace cestovního ruchu je určitá oblast, která se vyznačuje společným postupem při využívání potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu, společným životním cyklem cestovního ruchu a sdílenou kapacitou území pro rozvoj cestovního ruchu. Těchto potenciálů existuje několik typů – můžeme rozlišovat například potenciál horský, přírodní, rekreační apod., není to však jediné kritérium, podle kterého můžeme destinaci jako takovou vymezovat. Důležitějším kritériem jsou například společné destinační procesy, ať už na makroregionální, meziregionální, mikroregionální nebo subregionální úrovni. Zjednodušeně tedy můžeme říct, že destinace je jakýsi územní celek, který je integrovaný na základě destinačních procesů, jako je například exkurzionismus.

Pokud bychom se zabývali pojmem destinace více do hloubky, existuje několik pojetí, jak destinaci chápat. Uvádí se například že destinace je jakýsi organismus, který bojuje o životní prostor. Dále se uvádí, že destinaci je možné vymezit jako určitý bioregion, který by se měl snažit o ochranu biodiverzity. Tato diverzita může být jak biologická, tak ale i například kulturní, sociální nebo ekonomická (Pásková, 2009).

Destinací cestovního ruchu také rozumíme jakýsi cíl cesty, který návštěvníci a turisté vyhledali, aby zde provozovali činnosti související s cestovním ruchem. Destinaci je možné chápat i jako konkrétní lokalitu, která nabízí určitý řetězec služeb, které jsou poskytovány jak místním obyvatelům, tak i návštěvníkům, kteří oblast navštívili na určitou dobu.

Destinace si vzájemně konkurují a snaží se svým klientům nabízet produkt, který co nejvíce odpovídá jejich očekávání. Z tohoto důvodu bývají destinace někdy označovány i jako takzvaný rekreační produkt turismu (Palatková, 2011).

Konkurenceschopnost destinací cestovního ruchu je velmi ovlivněna tím, jak pravdivě a důvěryhodně se dokáže destinace prezentovat na veřejnosti. Pro vyhodnocení této konkurenceschopnosti lze použít například Porterův model pěti konkurenčních sil.

V cestovním ruchu mezi těchto pět konkurenčních sil řadíme:

- **Potenciální aktéry** (města, kulturní atraktivity, přírodní atraktivity, lázně, akvaparky, kongresová centra)
- **Dodavatele služeb a výrobků**

- **Zákazníky, návštěvníky a turisty**
- **Substituty** (další destinace s podobnou nabídkou)
- **Rivalitu destinace** (podíl na trhu, schopnost uspokojit potřeby turistů, konkurenceschopnost, společenská zodpovědnost)

Konkurenční výhoda destinace spočívá především v koordinovaném managementu udržitelného rozvoje cestovního ruchu na regionální, lokální, ale i celostátní úrovni. Dále na kvalitní infrastrukturu a suprastrukturu cestovního ruchu a kvalifikované pracovní síle. Dále má bezpochyby velký vliv i vstřícnost domácího obyvatelstva vzhledem k turistům (Novacká, 2013).

2.3.1. Management destinace

Management destinace se zabývá určitou strategií rozvoje, která se zabývá tvorbou a řízením takzvaných silných, tržně orientovaných a systémově řízených jednotek, nebo-li destinací. Mezi základní činnosti, kterými se destinační management zabývá, patří například

- Udržitelný rozvoj, který je v souladu s trvalou udržitelností životního prostředí
- Stanovování ekonomických cílů
- Vnitřní a vnější komunikace
- Tvorba nových pracovních míst
- Udržování kulturních tradic

Důležité je také zmínit, že management destinací velmi napomáhá existenci malých a středních podniků, jelikož právě tyto podniky se na rozvoji cestovního ruchu nejvíce podílí (Hesková, 2011).

Řízení destinací existuje několik systémů, které se rozdělují podle úrovně řízení. Tyto systémy můžeme rozdělit na tři základní, a to:

- Systémy strategického řízení destinace
- Systémy taktického řízení destinace
- Systémy operativního řízení destinace

Pokud propojíme všechny tyto systémy, vznikne takzvaný integrovaný systém řízení destinace (Palatková, 2011).

2.3.2. Trendy v udržitelnosti cestovního ruchu

Jelikož je cestovní ruch, jak už bylo zmíněno, stále rostoucím odvětvím, je spojován i s určitými trendy. Existují trendy jak celosvětové, tak i lokální. Mezi těmi celosvětovými je možné uvést například fakt, že si lidé více uvědomují důležitost životního prostředí. I to je důvod, proč se stal udržitelný rozvoj v posledních letech často řešeným tématem. Dalším trendem u turistů jsou kratší, za to ale častější dovolené v průběhu celého roku. Také více cestují senioři a handicapovaní lidé než kdy dříve. Velká část návštěvníků si pečlivěji vybírá destinaci, kterou navštíví a předem si o ní za pomoci internetu a dalších technologií zjistí více informací. Je tedy možné říci, že návštěvníci jsou zkušenější, a co se týká výběru více aktivní a pečliví.

Také se dá očekávat, že se bude zvyšovat návštěvnost chráněných krajinných oblastí s důrazem na vzdělávání a vnímání přírody jako takové, na rozdíl od výrazně aktivních návštěv a pobytů.

Dalším trendem je pokrok v dopravě. Narůstá zde snaha o snižování nákladů a činností, které vedou k znečišťování životního prostředí a zvyšuje se důraz na ekologii a ekologické cestování (Zelenka, 2013).

2.4. Stakeholderi v cestovním ruchu

Pojem stakeholder se začal ve větší míře používat od roku 1984. Uvádí to (Donaldson & Preston, 1995) a tvrdí, že počet citací, ve kterých se objevilo slovo stakeholder se od tohoto roku výrazně zvýšil.

Většina výzkumů konceptu stakeholderů se týkala čtyř základních podoblastí, a to:

- Normativní teorie podnikání
- Organizační teorie
- Sociální odpovědnosti a výkonu společnosti
- Strategického řízení

Hlavní myšlenka koncepce stakeholderů obecně naznačuje, že manažeři musí formulovat a implementovat procesy tak, aby uspokojili všechny, ale zároveň pouze ty skupiny, které mají podíl na podnikání. Hlavním úkolem je tedy řídit a integrovat zájmy akcionářů, zaměstnanců, zákazníků, dodavatelů, komunit a dalších skupin tak, aby byl zajištěn dlouhodobý úspěch firmy. Přístup stakeholderů klade důraz na aktivní řízení podnikatelského prostředí, vztahy a podporu sdílených zájmů (Freeman & McVea).

Co se týká stakeholderů konkrétně v oblasti cestovního ruchu, můžeme je zde rozdělit do **tří základních skupin**.

První skupinou jsou takzvané **přímé zainteresované skupiny**, kam můžeme zařadit například umělecké, zábavní nebo sportovní organizace, regionální a národní rozvojové agentury, úředníky, prodejce zboží nebo poskytovatele služeb, které spotřebovávají turisté, cestovní kanceláře, cestovní agentury, zaměstnance, kteří se pohybují v oblasti cestovního ruchu, organizace, které se zaměřují na ochranu kulturního, přírodního nebo historického dědictví a muzea.

Do druhé skupiny můžeme zařadit jakési **partnery**. Sem patří například vzdělávací instituce, domácí média, neziskové organizace nebo státní správa a samospráva. Částečně sem patří i některé subjekty, které řadíme i mezi přímé zainteresované skupiny, a to například cestovní kanceláře a agentury, prodejci zboží a poskytovatelé služeb nakupovaných turisty, regionální a národní rozvojové agentury nebo umělecké, zábavní a sportovní organizace.

Třetí skupinou jsou **zprostředkující subjekty**. Sem řadíme reklamní společnosti, společnosti, které zajišťují PR, marketingové společnosti, média nebo provozovatelé internetových serverů v oblasti cestovního ruchu (Kolektiv společnosti Eurovision, 2007).

Společně s růstem cestovního ruchu, zejména ve městech, je čím dále obtížnější domluva mezi zainteresovanými skupinami (takzvanými stakeholdery) ohledně strategie, která by měla tento růst cestovního ruchu omezit či zpomalit. Na toto téma bylo vypracováno několik výzkumů. Pro jeden takový výzkum byla použita Q metoda, která se používá především k nalezení hlavních názorů všech zainteresovaných skupin, jako jsou například politici, rezidenti nebo firmy v rámci zkoumaného města nebo oblasti. Z výzkumu vyplývá, že zainteresované skupiny mají velmi odlišné názory, dokonce i ty skupiny, které mají ve městě či oblasti podobné role, což může vysvětlit potíže se změnou paradigmatu růstu cestovního ruchu. Pokud přijmeme, že strategie rozvoje cestovního ruchu jsou vedeny a informovány alespoň částečně individuálními pohledy na svět, může být nemožné stanovit objektivní politiku. Řešením může být větší možnost vyjádření názoru všech zainteresovaných skupin, aby lépe porozuměly tomu, co udržitelný rozvoj cestovního ruchu znamená pro ostatní zainteresované skupiny (Boom, Weijsschede, Melissen, Koens, & Mayer).

3. Metodika

Pro zpracování analytické části této diplomové práce zvolila autorka textu město Tábor. Důvodem pro výběr právě tohoto jihočeského města byl fakt, že z hlediska cestovního ruchu je Tábor velmi atraktivním a hojně navštěvovaným místem. Dalším důvodem bylo, že toto město autorku zaujalo i svým přístupem, které v posledních letech má k rozvoji turismu, kulturního turismu a celkově udržitelnému rozvoji města. Následující kapitoly se věnují charakteristice destinace Tábor, její primární a sekundární nabídce, ale také stakeholderům (neboli zájmovým skupinám), které se v destinaci nacházejí.

Co se týká praktické části diplomové práce, zde byla použita metoda strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami. Otázky jsou formulovány tak, aby byly jasné, zřetelné a snadno pochopitelné. Dotazované vybírala autorka textu na základě jejich odborné praxe a znalosti dané problematiky. Osloveno bylo mnoho respondentů, mezi nimiž byli zastoupeni pracovníci jak z vedení města, tak i z kanceláře starosty, dále pracovníci odboru investic a strukturálních fondů, odboru kultury a cestovního ruchu, odboru rozvoje a odboru životního prostředí.

Otázky byly zasílány emailem, vzhledem k momentální ztížené situaci v důsledku rozšíření nového infekčního onemocnění COVID-19 na území České republiky. Vláda České republiky vydala v době zpracovávání praktické části této diplomové práce preventivní opatření a vyhlásila usnesením č. 194 nouzový stav z důvodu ohrožení zdraví. V návaznosti na usnesení č. 194 byla vydána usnesením č. 215 krizová opatření vztahující se na omezení volného pohybu s výjimkou nezbytně nutných cest a dále se nařídilo omezit pohyb na veřejně dostupných místech na dobu nezbytně nutnou a pobývat v místě svého bydliště, omezit kontakty s jinými osobami na nezbytně nutnou míru (Vláda ČR, 2020). Z tohoto důvodu nebylo možné provádět tyto rozhovory s dotazovanými tváří v tvář.

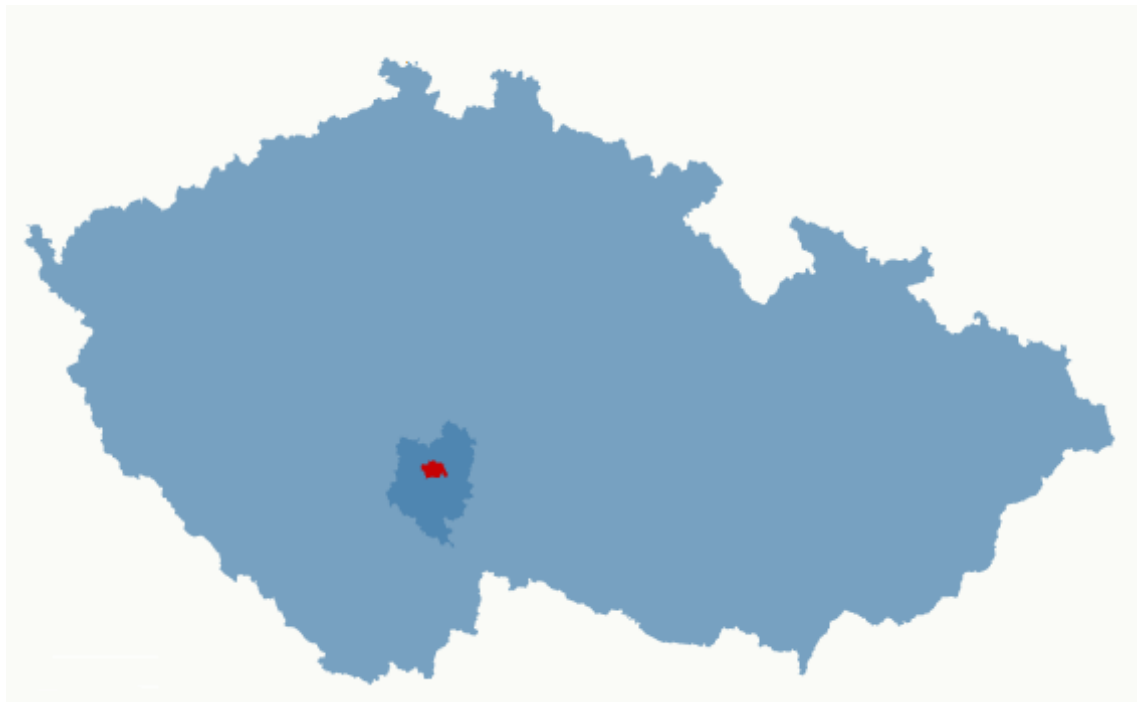
Po obdržení odpovědí na zasláné otázky, byly tyto rozhovory vyhodnoceny a shrnuty. Na základě tohoto shrnutí byl vypracován návrh, který se zabývá organizací osvětové kampaně v oblasti recyklace odpadů s ohledem na zájmy stakeholderů.

4. Řešení a výsledky

4.1.1. Základní informace o destinaci

Město Tábor je po Českých Budějovicích s rozlohou 6221 ha a 34 000 obyvateli druhým největším městem jihočeského kraje. První doložené zmínky o jeho osídlení pocházejí z 5. – 6. století př. n. l. Jednalo se o takzvané halštatské období, které řadíme na konec starší doby železné. Postupem času a vlivem různých historických skutečností, se město stalo velmi významným dopravním, hospodářským a kulturním centrem celého regionu. Z hlediska cestovního ruchu patří mezi nejnavštěvovanější města v České republice (VisitTabor.eu, 2017).

Obrázek č. 7 – Mapa obce Tábor a okresu Tábor v ČR

Zdroj: (“Kurzy.cz”, 2000)

Na mapce výše je červenou barvou znázorněna oblast patřící městu Tábor a tmavě modrou barvou znázorněna oblast okresu Tábor.

Město Tábor nabízí návštěvníkům spoustu atraktivit, ať už se jedná o historické a kulturní památky, o přírodu, odpočinek či sport a aktivní život. Aktivní život je zde zaměřen často na aktivity, které připomínají historické události. Jako příklad je možné uvést středověký festival Táborská setkání, ale konají se zde například i gastronomické

slavnosti, jazzový, divadelní nebo literární festival. Pro milovníky přírody je zde možnost trávit volný čas v krásném okolí řeky Lužnice (Taborcz.eu, 2017).

4.2. Stakeholdeři ve vybrané destinaci

Pro zpracování analytické části diplomové práce je důležité mít přehled o stakeholderech (neboli zájmových skupinách), ve městě Tábor. Tento přehled je důležitý zejména proto, že zapojení všech aktérů, podílejících se na určitém projektu, přináší různé výhody. Těmito výhodami může být například lepší využití znalostí všech aktérů (místních obyvatel, zaměstnanců firem, zaměstnavatelů apod.), posílení vazeb mezi aktéry navzájem nebo vytváření a upevňování jakéhosi spoluvlastnictví a spoluzodpovědnosti za naplnění určitého společného cíle. Je třeba zmínit i fakt, že ne všechny výhody přicházejí až po splnění konkrétního cíle, ba naopak, část se jich může projevit již během samotného procesu. Důležitou výhodou, která vzniká již během procesu může být například vznik nových pracovních vztahů napříč celým profesním spektrem (Kvas z.s., 2017).

4.2.1. Základní členění stakeholderů

Co se týká konkrétních stakeholderů ve městě Tábor, v dokumentu vytvořeném uvnitř radnice města, je rozdělují do čtyř základních skupin, a to:

1) Hlavní hráči

Sem patří bezesporu Jihočeský kraj, město Tábor, jeho hlavní dodavatelé a veškeré organizace, které dodávají městu produkty a služby. Tuto skupinu stakeholderů je třeba zapojit do realizace vybraného konceptu, dát jim příležitost částečně ovlivňovat realizaci konceptu a předat jim za veškeré aktivity s tím spojené, zodpovědnost. Aby byla spolupráce s těmito subjekty úspěšná, je důležité pochopit důvod jejich zájmu ohledně konkrétního projektu. Je třeba umět s nimi i správně komunikovat a motivovat je tak, aby bylo možno využít naplno jejich potenciál ve prospěch projektu.

2) Stakeholdeři s menším vlivem a velkým očekáváním

Do této skupiny řadí město Tábor zúčastněnou veřejnost, školy a média. Jejich společným charakteristickým znakem je vytváření a ovlivňování veřejného mínění, což může být pro úspěšnost projektu velmi zásadní. Dalším důležitým společným znakem je

i ovlivňování názorů potencionálních voličů politických představitelů města. Z tohoto důvodu je důležité dokázat s nimi správně a efektivně komunikovat a dokázat tak využít jejich schopnosti ve prospěch projektu.

3) Stakeholderi s velkým vlivem a malým očekáváním

Příkladem mohou být například evropské a státní orgány nebo organizace, které mají velikou moc (většinou danou určitými zákony nebo jejich ekonomickým postavením), avšak na realizaci projektu se příliš nepodílí. U této skupiny stakeholderů je důležité dodržovat veškeré zákony, lhůty, vyhlášky apod. tak, aby nedocházelo ke konfliktům, které by mohly realizaci projektu zpomalit nebo dokonce úplně znemožnit.

4) Stakeholderi s malým vlivem a malým očekáváním

Sem je možné zařadit nezainteresovanou část veřejnosti. Jelikož je tato skupina charakteristická tím, že má na realizaci projektu malý vliv i malé očekávání, je zde zájem o jejich posunutí do skupiny B – tedy mezi stakeholdery s malým vlivem a velkým očekáváním (Ing. Jiří Fišer, starosta & kol., 2018).

4.2.2. Pravidla úspěšné spolupráce se stakeholdery

Na začátek je třeba zmínit, že neexistují konkrétní platná pravidla, která by zajišťovala úspěšnost ve spolupráci se stakeholdery. Ke každému musíme přistupovat individuálně a snažit se najít výhody pro obě strany, které se u různých stakeholderů významně liší. Existují však doporučení, která byla díky několikaleté praxi zjištěna.

Důležitá je bezpochyby správná komunikace. Musíme být schopni naslouchat požadavkům a zájmům stakeholderů a nepředstavovat jen ty naše. Aby nám však důkladně naslouchali, musíme je dokázat něčím zaujmout a snažit se komunikovat s nimi jejich jazykem tak, aby pro ně byly veškeré informace co nejsrozumitelnější. Takto nás lépe pochopí a je zde šance na vytvoření spojeneckých vztahů, a to i v případě, že se jedná o stakeholdera, který patří zdánlivě mezi naše nepřátele, pokud má v dané věci stejné zájmy jako my. Je také třeba být poctiví, pokud chceme dosahovat dobrých výsledků v dlouhodobějším horizontu (Ing. Jiří Fišer, starosta & kol., 2018).

4.2.3. Stakeholdeři ve městě Tábor

Níže se nachází nejvýznamnější stakeholdeři, kteří mají co dočinění s městem Tábor a které uvedl (Ing. Jiří Fišer, starosta & kol., 2018) ve svém dokumentu. Dále je uvedeno, jakými zdroji a daty disponují, jaké je jejich očekávání a vliv – přesně podle schématu, které bylo popsáno v předchozí kapitole.

1) Evropská unie

Evropská unie definuje prostřednictvím právních předpisů EU legislativní normy, poskytuje administrativní podporu, ale hlavně je velmi důležitým partnerem financování rozvoje. Co se týká projektů týkajících se Smart City, těm se v rámci Evropské unie věnuje Generální ředitelství mobility a dopravy, komunikačních sítí a energetiky. Od roku 2011 se této problematice věnuje Evropské inovační partnerství měst, průmyslu a výzkumných subjektů (EIP SCC) a jejich snaha spočívá ve vybudování systémů „měst budoucnosti“. Kromě EIP SCC se této problematice věnují i další organizace, jako například CIVTAS, která se zabývá zejména oblastí čisté mobility. Dále potom organizace Covenant of Mayors (CoM), která se specializuje na oblast energetické náročnosti měst. Další významnou organizací je Green Digital Charter (GDC), která zajišťuje oblast integrovaných infrastruktur a ICT.

Evropská unie nevlastní žádnou infrastrukturu, která se nachází na území města Tábor. Je ale důležitým zdrojem financí pro rozvoj města.

2) Česká republika

Zákonodárná moc dává Poslanecké sněmovně a Senátu možnost rozhodovat o zákonech, které jsou pro rozvoj a celkovou funkčnost města důležité. Co se týká konkrétně udržitelného rozvoje, zde se stávají nejdůležitějšími subjekty Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Česká republika je majitelem silnic první třídy, několika objektů, které jsou na území města Tábor – jedná se například o budovu okresního soudu a spadá pod ní také Policie ČR nebo Česká pošta. Město Tábor však není předmětem speciálního zřetele ze strany České republiky, ta však může hrát roli například jako zdroj financování vybraných projektů.

3) Jihočeský kraj

Jihočeský kraj je majitelem některých silnic II. A III. třídy, dále vlastní některé pozemky na území města Tábor a důležité je také zmínit, že je jediným akcionářem Nemocnice Tábor, díky čemuž má informace o zdraví obyvatelstva, které může využít pro své potřeby.

Co se týká očekávání Jihočeského kraje, ta jsou zmíněna v Programu rozvoje Jihočeského kraje pro roky 2014 – 2020. Mezi hlavními cíli jsou zde uvedeny například zlepšení dopravního spojení Jihočeského kraje a zvýšení kvality veškerých služeb spojených s dopravou. Dalším cílem je také zlepšení podmínek na trhu práce Jihočeského kraje. Za zmínku stojí i cíl, který spočívá v rozvoji cestovního ruchu, konkrétně oblasti týkající se lázeňství a wellness s ohledem na přírodní, historické a kulturní dědictví.

Jihočeský kraj může být dalším zdrojem financí pro rozvoj cestovního ruchu, a to například formou různých investic.

4) Město Tábor

Výkonnou složkou města Tábor, je Městský úřad Tábor, který se zabývá záležitostmi, které jsou v zájmu města a jeho občanů. Mezi nejčastější činnosti patří

například hospodaření s majetkem obce, správa městských budov sloužících veřejnosti, správa místních komunikací nebo péče o rozvoj kultury a sportu na místní úrovni. Dále město provádí evidenci obyvatel, vede matriku, vydává občanské průkazy, řidičské průkazy a cestovní doklady, eviduje vozidla a řidiče nebo vydává stavební povolení.

Město Tábor vlastní rozvody tepla a z 48% je i vlastníkem společnosti Teplárna Tábor, a.s. Dále vlastní vodohospodářskou strukturu spadající pod Vodárenskou společnost Tábořsko, veřejné osvětlení spadající pod Technické služby, komunikace místní, účelové a III. třídy. Také je vlastníkem 177 bytových domů s 2788 byty a spoluvlastníkem 101 bytových domů, ve kterých vlastní město 318 bytů. Co se týká dat, kterými disponuje, zde se jedná například o informace o majetku města, evidenční systém odpadů, evidenci zdrojů znečišťování ovzduší, registr nemovitostí apod.

Co se týká správy města, zde je město Tábor jednoznačně hlavním aktérem, v jehož zájmu je vysoká kvalita života občanů, prostředí vhodné pro rozvoj podnikání, kultury a vzdělávacích aktivit.

5) Občané města

Na Tábořsku bylo k 31. 12. 2018 evidováno celkem 34 456 obyvatel (16 654 mužů a 17 082 žen). Ve věkové kategorii 0 – 14 let je evidováno 5 170 osob, ve věkové kategorii 15 – 64 let je evidováno 22 067 osob, ve věkové kategorii 65 – 84 let je evidováno 6 428 osob a ve věkové kategorii 85 a více let je evidováno 791 let. Průměrný věk obyvatel je 43,5 let (41,9 let u mužů a 44,9 let u žen) (ČSÚ.cz, 2018).

Tabulka č. 2 – Věková struktura obyvatel na Tábořsku k 31. 12. 2018

Celkem	0 – 14 let	15 – 64 let	65 – 84 let	85 a více let	Průměrný věk
34 456	5 170	22 067	6 428	791	43,5

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ.cz, 2018)

Co se týká vzdělanosti, 14,7% obyvatel starších 15 let má pouze základní vzdělání, 14,9% obyvatel starších 15 let má vysokoškolské vzdělání. Pokud se zaměříme na nezaměstnanost, ta je podle údajů MPSV ve výši 4% (V Jihočeském kraji je to 2,63%).

Občané jsou pro město důležití hlavně z důvodu jejich ekonomické síly a držby finančních zdrojů. Nevýhodou této skupiny stakeholderů je však jejich neorganizovanost a také fakt, že není úplně snadné je získat. Vzhledem k tomu, že mají volební právo a mohou tak rozhodovat o složení zastupitelů města a tím pádem i o dalším směřování města je jejich získání pro úspěšnost projektu velmi důležité.

6) Teplárna Tábor, a.s.

Teplárna Tábor a.s. (dále jen TT) patří mezi nejvýznamnější výrobce elektřiny v regionu. Mezi největší odběratele TT patří obchodní dům, hotely, zdravotnické objekty, peněžní ústav, školy, knihovny, sportovní a kulturní zařízení, výrobní závody a byty prostřednictvím výměňkových stanic.

Tabulka č. 3 – Přehled parametrů kotlů Teplárny Tábor, a.s.

Označení kotle	Parní výkon t/h	Tepelný výkon MW	Palivo
K4	25	17,186	Topný olej
K5	100	78,681	Topný olej
K6	25	17,186	Topný olej
K7	95	71	Hnědé uhlí

Zdroj: vlastní zpracování podle (Ing. Jiří Fišer, starosta & kol., 2018)

TT vlastní informace o okamžité spotřebě tepla a o hodnotových stavech na svých předávacích místech, dále sleduje informace o předpovědi počasí pro oblast, která je pro ně zájmová. Co se týká očekávání Teplárny, ta spočívají v rozvoji tepelné soustavy v průmyslové zóně Vožická a v připojení nových budov na Pražském předměstí k odběru tepla. Dále se naskytuje možnost rozvoje dodávek tepla v souvislosti s budováním obchodně-obytné zóny mezi sídlištěm Lužnice a Vápennou strouhou.

7) E.ON Distribuce, a.s.

Společnost dodává na území Tábora elektrickou energii a zemní plyn. Další velkou výhodou je řada specialistů, kteří se problematikou energetiky zabývají a díky kterým je E.ON číslem jedna v tomto oboru. Společnost také sbírá informace o energetických sítích elektřiny a plynu a také informace o jejich zatížení.

8) Vodárenská společnost Táborsko

Vodárenská společnost Táborsko (dále jen VST) spravuje vodárenskou infrastrukturu na Táborsku. Mezi její působišť patří jak město Tábor, tak i Sezimovo Ústí a Planá nad Lužnicí. VST se stará o vodárenskou a kanalizační síť, shromažďuje o ní data a zajišťuje další rozvoj. VST dále vlastní i čistírny odpadních vod a vodojemy Horky a Větrovy. Dále vlastní i bohatý přehled dat a systémů, jako například data o sítích vodovodů a kanalizací, dále i o odběrných místech, ale také například o správném načasování obnovy těchto sítí a data vhodná pro investiční plánování. Všechna tato data je možné využít například pro lepší a efektivnější hospodaření se zdroji pitné vody, a to jak s vodou povrchovou, tekoucí, ale i podzemní.

9) Bytes Tábor s.r.o.

Tato společnost se zabývá především správou a údržbou městských nemovitostí, dále však do těchto nemovitostí zajišťuje i dodávku energetických komodit. Společnost má tedy informace o potřebách nájemníků, ale také o stavu nemovitostí nebo vybavení domácností. Dále sleduje i spotřebu energií, primárně energií na vytápění a ohřev vody. Další zjišťované informace jsou například informace o energetické náročnosti budov. Všechny tyto informace je možné využít jako nástroj pro energetický management a dají se využít například pro kontrolu spotřeby, nacházení a napravování skrytých úniků energií a tím se snažit i o úsporu této energie, nákladů na ní a podobně.

10) Technické služby Tábor s.r.o.

Technické služby Tábor (dále jen TST) se zabývají širokým spektrem činností. Mezi některé z nich patří například údržba veřejné zeleně, údržba dopravního značení, ať už svislého či vodorovného, kompostování odpadů, údržba a instalace veřejného osvětlení, správa útulku pro psy, správa veřejných WC a správa hřbitova.

TST mají několik parkovacích domů a automatů a široký vozový park, který je využíván primárně pro údržbu města. Tento vozový park by mohl postupně přejít na elektrický pohon nebo pohon CNG, aby zde byl brán ohled na životní prostředí. V tomto případě by byla nutná výstavba čerpacích stanic s možností čerpání CNG a výstavba dobíjecích stanic pro dobíjení elektromobilů (Ing. Jiří Fišer, starosta & kol., 2018).

4.3. Strukturované rozhovory

Pro praktickou část této diplomové práce byla zvolena metoda strukturovaného rozhovoru s několika odborníky, kteří se problematikou, kterou se zabývá tato diplomová práce, zabývají. Konkrétně jimi byly vedoucí oddělení cestovního ruchu v Táboře Ing. Michaela Kalousková a vedoucí oddělení kultury v Táboře Ing. Jana Lorencová.

Tato metoda byla zvolena především proto, že umožňuje lepší porozumění daného problému a tím pádem i snadnější pochopení celé situace a možnost navržení adekvátních opatření. Obecně se otázky zaměřovaly především na problematiku udržitelnosti cestovního ruchu, ale některé se týkaly i souvisejících témat.

U následujících rozhovorů jsou tučně označeny otázky, které podávala tazatelka a kurzivou jsou označeny odpovědi respondentů.

4.3.1. Rozhovor č. 1 – oddělení cestovního ruchu

První rozhovor byl proveden s Ing. Michaelou Kalouskovou, která pracuje jako vedoucí oddělení cestovního ruchu na Odboru kultury a cestovního ruchu v Táboře. Otázek bylo položeno celkem 10 a všechny byly formulovány tak, aby obsáhly danou problematiku co nejpřesněji a bylo možné na ně odpovědět co nejkonkrétněji.

1) Setkala jste se někdy s pojmem udržitelnost cestovního ruchu, a pokud ano, jak tuto problematiku vnímáte a jaký na ní máte názor?

Ano, pojem i problematiku udržitelnosti cestovního ruchu dobře znám. Považuji za velmi podstatné zabezpečit zajištění současných i budoucích potřeb a přání návštěvníků a turistů – účastníků cestovního ruchu současně se zabezpečením rozvoje města a okolí, vedoucí k dlouhodobější prosperitě, s přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních i kulturních hodnot.

Ze zkušenosti pracovníků turistického infocentra vyplývá další zajímavý fakt. Tábor je pro návštěvníky přitažlivý k návštěvě nejenom z hlediska své kulturně-historické hodnoty, ale zejména proto, že není přeplněný turisty jako jiná historická města. Některá města v ČR ve snaze zajistit co nejvyšší návštěvnost se stávají přeplněná, což je pro mnohé turisty již nepříjemné, ba přímo obtěžující. Návštěvníci (zejména ti zahraniční) se osobně mnohokrát vyjádřili, že právě klidné uličky Tábor a nepřeplněnost města je pro ně atraktivní.

2) Podniká město Tábor nějaké kroky k udržitelnému rozvoji cestovního ruchu? Pokud ano, o jaké kroky se konkrétně jedná?

Cestovní ruch má pro město Tábor jednoznačně pozitivní vliv. Přináší prosperitu podnikatelské sféře (zejména provozovatelům stravovacích, ubytovacích, kulturních, sportovních zařízení apod.) a obživu drobným živnostníkům (další služby v oblasti CR). Přispívá k vytváření pracovních příležitostí pro obyvatele regionu, ke zkvalitňování kulturně-sociálního prostředí i životního prostředí (např. ochrana a údržba památek, výstavba nových kulturních, sportovních a společenských zařízení, pořádání kulturních akcí, udržování tradic a podpora tradičních řemesel, budování odpočinkových zón, zušlechťování parků a lesoparků, naučné stezky), zvyšuje životní standard místních obyvatel (např. zlepšování dopravní infrastruktury).

3) Existuje zde momentálně nějaký produkt cestovního ruchu, který je zaměřen právě na udržitelný cestovní ruch?

Ano, samozřejmě, je jich nespočet. Nejnovější a nejzajímavější je jistě Stezka údolím Lužnice. První česká pěší trasa, která se ocitla na seznamu nejlepších stezek Evropy Leading Quality Trails Best of Europe, vede hlubokým údolím řeky Lužnice kolem historických měst Tábor a Bechyně, starých mlýnů a zřícenin.

4) Je v Táboře nebo jeho blízkém okolí možnost venkovské turistiky, ekoturistiky nebo agroturistiky? Pokud ano, tak kde a jaké činnosti je zde možné provozovat?

V blízkém okolí tyto možnosti jsou, je to například jízda na velbloudech v Chýnově, jízda na koni v Jezdeckém klubu Bessy v Táboře (zde je k dispozici 12 koní, 7ha pastvin, venkovní travnatá jízdárna o velikosti 25x80m, malá krytá jízdárna 15x10m a velká hala 15x45m s kvalitním povrchem) nebo v jezdecké škole Kolibík v Sezimově Ústí, která nabízí vyjížd'ky na koních do přírody s doprovodem, jízdu kočárem a jezdeckou školu pro děti i dospělé. Další možností je Farma Kupka, která nabízí rovněž jízdu na koních, ale i jejich ustájení.

V rámci turistické destinace Toulava je pak výčet daleko větší, například Farma Výška, Oldřichovská konírna, Forest-fish Vrchoťice, Farma a mlýn St. Pierre, Ekofarma Ludvíkov, Blažkův statek, Jezdecká stáj Dick Lipí nebo Farma Cunkov.

5) Dostává město Tábor nějakou finanční podporu, která by byla využita pro udržitelný cestovní ruch nebo pro určitou formu venkovské turistiky, ekoturistiky nebo agroturistiky?

Finanční dotační podpora je jistě možná, nicméně město Tábor jako organizace není subjektem cestovního ruchu v pravém slova smyslu, tudíž dotace přímo na podporu venkovské turistiky, ekoturistiky a agroturistiky nečerpá, nebo zcela minimálně např. na informační letáky, turistická značení apod. Finanční dotační podporu pro udržitelný cestovní ruch pak město Tábor čerpá běžně. Řekla bych, že ve všech projektech cestovního ruchu je myšleno a dbáno na udržitelnost.

6) Jaká kulturní atraktivita láká na Tábořsko podle Vás nejvíce turistů?

Město Tábor má turistický potenciál národního charakteru, je využíváno především jako cílová či tranzitní atrakce pro návštěvníky bez vyšší ekonomické

výtěžnosti. Lokace na spojnici mezi Prahou a Českými Budějovicemi předurčuje reaktivně dobrou dostupnost. Lze jej i chápat jako vstupní bránu do regionu Jižní Čechy z Okolí Prahy. Území, ve kterém město leží, je tradičně zajímavou turistickou oblastí s pestrou nabídkou regionálního turistického potenciálu.

Charakter současné nabídky města Tábora a jeho okolí je předurčen pro turistické produkty nabízející pobyty kombinující pobyt v přírodě s poznáním historických a přírodních zajímavostí. Přírodní potenciál je významným faktorem, který charakterizuje Táborsko. Jednotlivé cíle jsou propojeny pěšími stezkami i cyklostezkami. Nabídka putování po okolí města je tudíž pestrá a dá se považovat i za velmi dobrou.

Tábor a okolí je součástí turistického regionu Jižní Čechy, který je svým přírodním prostředím, dochovanými památkami, množstvím vodních toků, rybníků a údolních nádrží hojně navštěvovanou oblastí, a to především domácími turisty.

Pro turisty, a to především domácí, je atraktivní především historické centrum města a řeka Lužnice.

Využití řeky Lužnice je velkým potenciálem pro město. I z průzkumů mezi turisty vyplývá, že si spojují Tábor s využitím řeky. Množství vodáků projíždějící městem není zatím monitorován a spíše se předpokládá, že se tato početná cílová skupina do města nepodívá - je jinak orientovaná. Odpovídající propagace na březích řeky a vytvoření adekvátních podmínek pro pohodlné zastavení, uschování lodí apod. by mohlo část vodáků přilákat jako zákazníky řady podnikatelů ve městě, a navíc by z nich mohli být poslové zajímavých zážitků z města pro své přátele.

Struktura turistického potenciálu Táborska je sice bohatá, ale není v ní více významných cílů mezinárodního významu, a i z pohledu domácího cestovního ruchu je motivátorem návštěvy území především spojení Tábor – husitství a historie.

Objektem zájmu turistů je především husitská historie a památky spjaté s minulostí města. Nicméně Tábor se v poslední době stal velmi přitažlivý pro milovníky gastronomie i pro rodiny s dětmi díky několika nově vzniklým expozicím a ZOO.

Táborské památky jsou do počtu bohaté, ale jejich význam je velmi rozdílný. Tradičně je nejdůležitější Husitské muzeum s podzemními chodbami a Žižkovo náměstí. Méně doceněným cílem z hlediska marketingové nabídky je stále Poutní kostel v Klokotech, včetně jeho přístupové křížové cesty ze středu Starého města. K dalším významným cílům patří podle turistů: Muzeum čokolády a marcipánu, táborské středověké podzemí, Muzeum Lega, ZOO Větrovy, botanická zahrada, Bechyňská brána a věž Kotnov a Expozice Táborský poklad i rozhledna Hýlkačka.

Stále je dostatek prostoru u všech turistických cílů pro zvyšování pohybu turistů bez negativního dopadu na život města a udržitelnost jeho rozvoje.

Tábor se zapojil také do rozvoje nového projektu – vzniku nové destinace Toulava zahrnující území Táborska, Bechyňska, Milevska, Mladovožicka, Sedlčanska, Sedlecko-Prčicka a Soběslavska, kde je velký potenciál rozvoje v oblasti ČR.

7) Navštěvují turisté město Tábor především v letní nebo zimní sezóně?

Pro zjišťování návštěvnosti infocentra slouží ve vstupu pevně nainstalované počítadlo s infrapaprskem. V roce 2019 navštívilo infocentrum na Žižkově náměstí 77 822 turisté. Největší návštěvnost byla v letní sezóně v měsících červenec, srpen a září. V těchto měsících do infocentra zavítalo 47 338 osob, což činí 60,8 % z celkového počtu návštěvníků infocentra za rok 2019.

8) Kolik turistů přibližně navštíví ročně město Tábor? Je to únosné množství nebo je jich příliš?

Jak již bylo zodpovězeno u předchozí otázky, v loňském roce navštívilo turistické informační centrum 77 822 turisté. Celková návštěvnost města je těžko měřitelná. Někteří návštěvníci města do infocentra vůbec nezavítají. Lze jen odhadovat ze statistiky jednotlivých subjektů cestovního ruchu a Českého statistického úřadu. Získávání dat od mobilních operátorů je stále „hudbou budoucnosti“.

Tábor je pro návštěvníky přitažlivý k návštěvě nejenom z hlediska své kulturně-historické hodnoty, ale zejména proto, že není přeplněný turisty jako jiná historická města. Některá města v ČR ve snaze zajistit co nejvyšší návštěvnost se stávají přeplněná, což je pro mnohé turisty již nepříjemné, ba přímo obtěžující. Návštěvníci (zejména ti zahraniční) se osobně mnohokrát vyjádřili, že právě klidné uličky Tábora a nepřelplněnost města je pro ně atraktivní. Mnozí návštěvníci dnes vyhledávají klid a zároveň zajímavé místo, kde je toho hodně k vidění, což Tábor splňuje. Z toho vyplývá, že ne vždy stále zvyšující se návštěvnost může mít pouze pozitivní dopady.

Pozitivní vliv cestovního ruchu na rozvoj města je nesporný. I přes složitou ekonomickou situaci, která neumožňuje realizaci rozsáhlých investičních projektů, město Tábor nezaznamenává výrazný pokles turistů a dle mého názoru se takové možnosti ani v budoucnu nemusíme obávat.

9) Jak se k turistům staví místní obyvatelé?

Dle mého názoru je CR v Táboře jeho obyvateli vnímán spíše kladně. Z marketingové strategie města z roku 2009 (z dotazníkového šetření) vyplývá, že v úhrnu 96 % dotazovaných obyvatel určitě (69%) nebo spíše souhlasí (27 %) s výrokem, že „Čím více turistů, tím lépe pro Tábor“. Sice již uplynulo několik let od výše zmíněné strategie, nicméně si dovoluji říci, že se na výsledcích mnoho nezměnilo.

Lze uvést konkrétní příklady zkvalitňování infrastruktury, která byla i je přínosem jak pro cestovní ruch, tak pro místní obyvatele:

- vybudování odpočinkové zóny Komora u Sídliště nad Lužnicí (r. 2009), kde je in-linový a cyklistický ovál, planetární stezka, dětská hřiště, relaxační centrum – vybudováno prioritně pro pořádání Mistrovství světa v cyklokrosu, dnes hojně využíván zejména místními obyvateli

- cyklostezky ve městě a na výjezdech z města (Tismenickým údolím r. 2012, cyklostezka v Měšicích směr Knížecí rybník, cyklostezka Horky - Větrovy)

- rekonstrukce venkovního i vnitřního plaveckého areálu (využívají místní i turisté)
- rekonstrukce původního tábořského pivovaru soukromým investorem (r. 2007)
- dnes je zde Hotel Dvořák****, v pivovarských sklepech je soukromý discoklub Kotnov - rekonstrukce objektu „Střelnice“ soukromým investorem (r. 2006) – původního společenského domu z počátku 19. stol. v secesním slohu, kde je restaurace a pořádány kulturní akce městem Tábor i dalšími pořadateli (větší význam má pro místní obyvatele)
- odbahňování Jordánu (probíhá v letech 2012-14), po skončení bude upravena plovárna u Jordánu
- a další nové

10) Má příliv turistů vliv na cenovou hladinu ve městě Tábor a jeho okolí?

Výhodou Tábora, zejména historického centra, je, že se nestalo mrtvým skanzenem, není plný lidí pouze o letní sezóně. Tábořské centrum je místem, kde žijí a pracují lidé, kam chodí místní obyvatelé za kulturou, za zábavou, do restaurací. Proto místní živnostníci nejsou v první řadě závislí na příjmech z cestovního ruchu a jsou nuceni udržet si úroveň služeb po celý rok. Dle mého mínění nemá CR v Táboře téměř žádný vliv (nebo jen minimální na centrálním Žižkově náměstí) na výši cen ve stravovacích zařízeních a jinou cenovou hladinu. Také cenová úroveň služeb zůstává konstantní a nezvyšuje se ani s příchodem hlavní sezóny.

Jako ekonomicky nejpřínosnější hodnotím návštěvníky z tuzemska, a to z Prahy, Středočeského kraje a kraje Jihočeského.

4.3.2. Rozhovor č. 2 – oddělení kultury

Druhý rozhovor byl proveden s Ing. Janou Lorencovou, která pracuje jako vedoucí oddělení kultury na Odboru kultury a cestovního ruchu v Táboře. Otázek bylo položeno celkem 11, avšak odpovědi dostala autorka této práce pouze na 4 z nich. Bylo tomu tak proto, že některé otázky zněly stejně, jako otázky položené v předchozím rozhovoru s Ing. Michaelou Kalouskovou. Bylo tomu tak záměrně, aby bylo možné nahlédnout na problematiku z různých úhlů pohledu a získat tak názor na danou věc od více respondentů, aby bylo možné nalézt ideální návrhy a opatření pro zlepšení zjištěné situace. Níže jsou uvedeny 4 otázky, na které byla obdržena odpověď – opět jsou tučně vyznačené otázky a kurzívou vyznačené odpovědi.

1) Setkala jste se někdy s pojmem udržitelnost cestovního ruchu, a pokud ano, jak tuto problematiku vnímáte a jaký na ní máte názor?

S pojmem udržitelnost cestovního ruchu jsem se setkala. Jako koordinátorka projektu Zdravé město, do něhož je město Tábor od roku 2008 zapojeno, jsem se zabývala aktivitami udržitelného rozvoje z hlediska fungování celého města. Považuji za důležité zodpovědně dbát o kvalitní životní prostředí města a zdraví jeho obyvatel. Cílem je vytvoření kvalitních podmínek pro život občanů a jejich zapojení do správy věcí veřejných.

2) Dbáte při plánování a následném konání kulturních akcí i na dopad na životní prostředí? Pokud ano, tak jak to probíhá?

Ano, v posledních dvou letech se snažíme při realizaci největších kulturních akcí snížit odpad produkovaný návštěvníky akcí. Zavedli jsme používání vratných kelímků a cílené třídění odpadu na festivalu Táborská setkání. Při vánočních akcích jsme používali kompostovatelné kelímky. Na menších akcích jsme omezili používání nápojů balených v PET lahvích. Dále město realizuje osvětové kampaně (Den Země, Uklidme Česko, Evropský týden udržitelného rozvoje atd.), na nichž veřejnost seznamujeme s možnostmi uplatnění principů udržitelnosti v běžném životě (např. alternativní možnosti dopravy, dopady klimatických změn, recyklace odpadů atp.).

- 3) Zabývá se nějaký spolek či organizace na Tábořsku udržitelým cestovním ruchem? Pokud ano, tak jaký a jaké jsou jeho/její hlavní činnosti?**

Ano, udržitelým cestovním ruchem se ve své činnosti zabývá TOULAVA, o.p.s. Společnost se věnuje destinačnímu managementu oblasti, do níž patří i Tábor. V nabídce jejích produktů naleznete např. Stezku údolím Lužnice - první českou pěší trasu, která se ocitla na seznamu nejlepších stezek Evropy.

- 4) Byli byste ochotni zorganizovat určitou kulturní akci, která by jak turistům, tak i místním obyvatelům přiblížila problematiku a důležitost udržitelnosti cestovního ruchu, například formou přednášky, výstavy nebo konference?**

Ano, město Tábor se věnuje organizaci osvětových aktivit, takže některá z nich by mohla být věnována i udržitelnému cestovnímu ruchu.

4.4. Návrhy a opatření

4.4.1. Syntéza získaných podkladů

Na základě výzkumu, který byl proveden metodou strukturovaných rozhovorů s vedoucí oddělení cestovního ruchu v Táboře Ing. Michaelou Kalouskovou a s vedoucí oddělení kultury v Táboře Ing. Janou Lorencovou, bylo možné zanalyzovat současnou situaci ve městě Tábor a jeho blízkém okolí.

Bylo zjištěno, že město Tábor je pro návštěvníky velmi atraktivním místem, a to nejen z hlediska kulturně-historické hodnoty, ale i proto, že není přeplněný turisty tolik, jako některá jiná historická města v České republice. Zejména zahraniční turisté si chválí klidné uličky a nepřehlednost města. V roce 2019 navštívilo infocentrum v Táboře (na základě dat z počítačového s infrapaprskem umístěném v infocentru) 77 822 turistů. Nejvytíženějšími měsíci byly měsíce červenec, srpen a září, kdy navštívilo infocentrum 47 338 osob, tedy 60,8% ze všech návštěvníků infocentra za rok 2019. Celková návštěvnost města je těžko měřitelná, a tak lze tato čísla pouze odhadovat. Mezi ekonomicky nejprínosnější návštěvníky z tuzemska je možné zařadit návštěvníky z Prahy, Středočeského a Jihočeského kraje.

Dále bylo zjištěno, že cestovní ruch má na město Tábor velmi pozitivní vliv, jelikož přináší prosperitu podnikatelské sféře (především u služeb týkajících se stravování a ubytování, nebo sportovně-kulturním zařízením). Přináší obživu drobnějším živnostníkům a také díky němu vznikají nové pracovní příležitosti pro místní obyvatele, což zvyšuje jejich životní standard. Výhodou je, že místní živnostníci nejsou na příjmech z cestovního ruchu příliš závislí. Pozitivní vliv má cestovní ruch i na životní prostředí, neboť se díky němu dbá ve zvýšené míře i na ochranu přírody a ochranu a údržbu památek. Co se týká produktu cestovního ruchu, který se zaměřuje právě na udržitelný cestovní ruch, existuje jich zde celá řada. Konkrétně je možné uvést například Stezku údolím Lužnice, což je první česká pěší trasa, která se objevila na seznamu nejlepších stezek Evropy. To však není jediný příklad. Jako další se zde nachází několik farem (Farma Výška, Farma a mlýn St. Pierre, Ekofarma Ludvíkov nebo Farma Cunkov), několik jezdeckých stájí (Oldřichovská konírna, Jezdecká stáj Dick Lipí, Jezdecká turistika Kolibík, Jezdecký klub Bessy Tábor nebo Jezdecký klub Dolli) a dokonce i možnost jízdy na velbloudech v Chýnově.

Město Tábor je pro turisty velmi atraktivní lokalitou, která nabízí i širokou nabídku přírodních zajímavostí. Jedná se o prostředí plné řek, rybníků a vodních nádrží se spoustou dochovaných památek. Mezi nejatraktivnější místa lze zařadit historické centrum města a řeku Lužnici, která nabízí své využití i pro vodáky. Na své si zde přijdou i rodiny s dětmi díky různým expozicím a ZOO. Je třeba zmínit i to, že se Tábor zapojil do projektu Toulava, který spravuje společnost TOULAVA, o.p.s., která má, mimo jiné, také zájem na rozvoji v oblasti cestovního ruchu. Primárně se tato společnost zabývá destinačním managementem oblastí, do níž patří území Táborska, ale dále také území Bechyňska, Milevska, Mladovožicka, Sedlčanska, Sedlecko-Prčicka a Soběslavska.

Při realizaci kulturních akcí má město Tábor snahu o snížení odpadu, který návštěvníci akcí vyprodukují. Z tohoto důvodu bylo zavedeno na akcích a festivalech používání vratných nebo kompostovatelných kelímků. Pokud se jednalo o menší akce, zde bylo omezeno množství nápojů balených v PET lahvích. Kromě těchto aktivit však město pořádá i různé osvětové kampaně, na kterých seznamuje veřejnost s možnostmi uplatnění principů udržitelnosti v běžném životě, ať už se jedná o alternativní možnosti dopravy nebo třeba o recyklaci odpadů. Těmito kampaněmi je například Den Země, Uklid'me Česko nebo Evropský týden udržitelného rozvoje. Ing. Jana Lorencová, která pracuje jako vedoucí oddělení kultury v Táboře uvedla, že je město Tábor nakloněno i organizaci osvětové aktivity, která by mohla být věnována udržitelnému cestovnímu ruchu. Tato informace je velmi důležitá pro návrhovou část této diplomové práce.

Vnímání turistů místními obyvateli je převážně dobré – z výzkumu z roku 2009 vyplývá, že celkem 96% (69% určitě, 27% spíše ano) souhlasí s výrokem „Čím více turistů, tím lépe pro Tábor“. Vedoucí oddělení cestovního ruchu v Táboře Ing. Michaela Kalousková říká, že i přesto, že je výzkum staršího data, tak se na výsledcích nic nezměnilo. Cestovní ruch je pro Tábor velmi přínosný, a to jak pro turisty, tak samozřejmě i pro místní obyvatele. Jako příklady, lze uvést vybudování odpočinkové zóny Komora u Sídliště nad Lužnicí, kde se nachází in-linový a cyklistický ovál, planetární stezka, dětská hřiště a relaxační centrum. Dále zde byla vybudována cyklostezka, byl zrekonstruován venkovní i vnitřní plavecký areál a původní tábořský pivovar, na jehož místě dnes stojí Hotel Dvořák****, dále byl zrekonstruován objekt „Střelnice“ a odbahněn rybník Jordán, kde byla upravena i plovárna.

4.4.2. Vyhodnocení pracovních předpokladů

P1: Je ve městě Tábor možnost venkovské turistiky, agroturistiky nebo ekoturistiky?

Jak vyplývá z rozhovoru s vedoucí oddělení cestovního ruchu v Táboře Ing. Michaelou Kalouskovou, je zde mnoho příležitostí, kde je možné se věnovat venkovské turistice, agroturistice nebo ekoturistice. Nachází se zde totiž mnoho farem, například Farma Výška, Farma a mlýn St. Pierre, Ekofarma Ludvíkov nebo Farma Cunkov, několik jezdeckých stájí, například Oldřichovská konírna, Jezdecká stáj Dick Lipí, Jezdecká turistika Kolibík, Jezdecký klub Bessy Tábor nebo Jezdecký klub Dollí a dokonce i možnost jízdy na velbloudech v Chýnově.

Z tohoto důvodu je tedy možné říci, že tento předpoklad **lze potvrdit**.

P2: Existuje na Tábořsku nějaký spolek, který se zabývá udržitelným cestovním ruchem?

Jak vyplývá z rozhovoru s vedoucí oddělení kultury v Táboře Ing. Janou Lorencovou, problematice udržitelného cestovního ruchu se věnuje společnost TOULAVA, o.p.s., která se věnuje mimo jiné destinačnímu managementu oblasti, do které spadá i město Tábor.

Z tohoto důvodu je tedy možné říci, že tento předpoklad **lze potvrdit**.

4.5. Návrhy a opatření – Organizace osvětové kampaně

Na základě sdělení od Ing. Jany Lorencové, která tvrdí, že město Tábor je ochotné realizovat osvětovou kampaň například na téma udržitelného cestovního ruchu, byl vypracován první návrh, který se na touto realizací zabývá. Dalším důvodem, proč byl zvolen právě tento návrh, bylo i zjištění, že se problematikou udržitelnosti cestovního ruchu zabývá společnost TOULAVA o.p.s., která by se mohla na pořádání osvětové kampaně také podílet.

Na úvod je však třeba říci, že ve městě Tábor a jeho okolí se touto problematikou zabývají velmi důsledně, a tak není snadné objevit v této oblasti zkoumání určité nedostatky. I přesto, že byly ve městě realizovány různé akce, které byly věnovány tématům zaměřeným na ekologii, tato kampaň zahrnuje jak problematiku ekologie, udržitelnosti, tak i zájmy místních stakeholderů.

1. fáze – stanovení cílové skupiny

Nejprve je nutné stanovení cílové skupiny, pro kterou bude osvětová kampaň určena. To je velmi důležité abychom dokázali správně a efektivně podávat informace, které cílové skupině chceme sdělit. Touto cílovou skupinou byla stanovena zainteresovaná i nezainteresovaná veřejnost ve městě Tábor a jeho okolí. Konkrétně se jedná o občany města, včetně studentů, podnikatelů a rekreatantů. Také je možné cílit na návštěvníky, kteří se budou v době akce v Táboře nacházet, ale na tento segment není cíleno primárně, dále na předškolní děti, kterým je třeba ukázat zásady správného zacházení s odpady.

2. fáze – stanovení cílů kampaně

Také je nutné stanovit cíle, které tato kampaň má. Těmito cíli byly stanoveny:

- Zvýšení povědomí obyvatel Tábora o problematice třídění odpadů v souvislosti s ochranou životního prostředí
- V návaznosti na předchozí bod i efektivnější třídění odpadů a postupné snižování jeho množství
- Snaha motivovat občany k omezení produkce SKO

Dále je důležité zmínit, jaký název kampaň ponese. Vybrán byl název „Tábor třídí“, aby bylo jasné, stručné a srozumitelné, jakému tématu se kampaň primárně věnuje.

3. fáze – identifikace hlavní aktéru a pořadatelů kampaň

Pořadatelem kampaň je město Tábor, které má však zájem o to, aby se kampaň zúčastnili i zástupci některých zájmových skupin – konkrétně zástupce Jihočeského kraje, města Tábor, společnosti TOULAVA, o.p.s. a Technických služeb Tábor s.r.o.

4. fáze – výběr vhodné formy kampaň

Dalším důležitým krokem je volba vhodné formy kampaň. Těchto forem existuje celá řada, může být pořádána například formou semináře, tiskové zprávy spojené s tiskovou konferencí, besedou pro občany nebo třeba pouhým letákem o třídění odpadu.

Pro návrh této diplomové práce byla zvolena forma víkendové akce, jejíž hlavní částí bude beseda pro občany, které se na jedné straně zúčastní občané města, včetně studentů, podnikatelů a rekreatů a na straně druhé vybraní zástupci, kteří budou zastupovat zájmové skupiny, které byly charakterizovány ve fázi 3.

5. fáze – program kampaň

Jak již bylo zmíněno, kampaň by probíhala formou víkendové akce. Datum byl stanoven na 25.7.2020 – 26.7.2020, jelikož v tomto termínu bude ve městě i určitá část rekreatů a budou se moci zúčastnit i děti a studenti, kteří mají v té době letní prázdniny. Výhodou letních měsíců je i to, že se dá předpokládat dobré počasí, což znamená, že akci by bylo možné pořádat částečně i venku.

Na akci promluví starosta města Tábor, který zmíní aktuální situaci ohledně třídění odpadu v Táboře. Po něm bude následovat přednáška zástupců odboru rozvoje a odboru životního prostředí, kteří sdělí zúčastněným důležité informace a zajímavosti z jejich oboru. Na závěr se představí zástupce Technických služeb Tábor s.r.o. a jednoduchou formou vysvětlí zúčastněným problematiku třídění odpadů.

Poté proběhne beseda s občany města na téma třídění odpadů. Občané budou mít možnost vznášet dotazy směrem k pověřeným odborníkům, kteří budou na tyto dotazy odpovídat.

Večer se uskuteční benefiční koncert, jehož výtěžek bude využit na nákup kontejnerů od společnosti Kaiser servis.

V neděli 26.7.2020 se uskuteční úklidový pochod po městě Tábor a jeho okolí, který bude mít za úkol sbírání odpadků, které znečišťují město. Účast je čistě dobrovolná, je na každém, zda uzná za vhodné se připojit, či ne. Pro každého zúčastněného budou připraveny rukavice a pytel, do kterého bude odpadky sbírat.

Sobota 25.7.2020

Tabulka č. 4 – program kampaně (sobota 25.7.2020)

Čas	Událost
13:00 – 13:30	slavnostní zahájení, úvodní slovo starosty města Tábor
13:40 – 16:50	přednáška zástupců města Tábor (zástupce z odboru rozvoje a zástupce z odboru životního prostředí), zástupce Technických služeb Tábor s.r.o., zástupce společnosti TOULAVA, o.p.s. na Gymnáziu Pierra de Coubertina
17:00 – 19:00	beseda pro občany na téma třídění odpadu (také na Gymnáziu Pierra de Coubertina)
20:00 – 22:00	benefiční koncert ve spolkovém domě Střelnice – výtěžek z koncertu bude využit na nákup nových vanových kontejnerů s víkem a klecových kontejnerů od společnosti Kaiser servis.

Zdroj: vlastní zpracování

Neděle 26.7.2020

13:00 – 18:00 úklidový pochod po městě Tábor a jeho okolí

V průběhu sobotního dne bude připraven i doprovodný program pro děti předškolního věku, který bude formou různých her. Jednou z těchto her bude i rozdělování napodobenin různých druhů odpadků do správných boxů označených nápisem PLASTY / PAPÍR / BÍLÉ SKLO / BAREVNÉ SKLO / BIOODPAD. Pro

zvýšení motivace předškolních dětí bude možné v této i dalších hrách soutěžit o různé ceny.

Obrázek č. 8 – Leták kampaně

Zdroj: vlastní zpracování

6. fáze – financování kampaně

Kampaň bude financována z rozpočtu města Tábor a následně z finanční podpory Ministerstva životního prostředí České republiky (dále jen MŽP). MŽP podporuje kampaně, cílem kterých je informovat veřejnost o tom, že ochrana životního prostředí je velmi důležitá. Předmětem podpory takovýchto kampaní jsou aktivity, které jsou zaměřené na změnu chování veřejnosti směrem k environmentální odpovědnosti. Projekty, které MŽP podporuje, se musí zaměřovat na některé z témat:

- Čisté ovzduší
- Ochrana klimatu
- **Nakládání s odpady**

Kampaň „Tábor třídí“ se zaměřuje na téma nakládání s odpady, a tak splňuje základní podmínku pro možnost získání finanční podpory.

- Minimální výše podpory na jeden projekt činí 2 mil. Kč
- Maximální výše podpory na jeden projekt činí 5 mil. Kč
- Maximální míra podpory na jeden projekt činí 85% z celkových způsobilých výdajů

(Ministerstvo životního prostředí, 2019)

Další finanční podporu mohou přinést i stakeholderi, kteří se kampaně zúčastní a mají na třídění odpadů a tím pádem i na ochraně životního prostředí a udržitelnosti cestovního ruchu, zájem. Konkrétně jimi jsou Jihočeský kraj a Technické služby Tábor s.r.o.

5. Závěr a diskuze

5.1. Diskuze

Jak vyplývá z výsledků strukturovaných rozhovorů se zástupkyněmi oddělení cestovního ruchu a oddělení kultury v Táboře, je město Tábor turisticky velmi atraktivním místem. Potvrzuje to i fakt, že je často doporučován v turistických průvodcích a knihách věnujících se turistickým zájmovostem.

Na základě výzkumu bylo zjištěno mnoho turisticky atraktivních míst, mezi nimiž je například historické centrum města, rybník Jordán, řeka Lužnice a její okolí nebo různé farmy či jezdecké kluby, ve kterých je možné absolvovat jízdu na koni či na velbloudovi. (Kolektiv autorů Kartografie PRAHA, 2006) uvádí i další turistické atraktivity, mezi nimiž je například táborská radnice, která se nachází na Žižkově náměstí a patří mezi nejvýznamnější gotické stavby Tábora. Dále je možné navštívit komplex podzemních prostor a chodeb pod jednotlivými domy Starého Města. Neměli bychom opomenout ani hrad Kotnov, který pochází z 2. poloviny 13. století. (David & Soukup, 2004) doplňuje, že tento hrad je starší, než město samo. Dále dodává, že hrad je momentálně přístupný a uvnitř se nachází stálá muzeální expozice. Přístupná je i věž, která slouží také jako vyhlídka.

Dalším velmi důležitým poznatkem bylo, že město Tábor se udržitelnému rozvoji cestovního ruchu věnuje velmi pečlivě. Důkazem je i fakt, že se 23. 5. 2019 připojilo již třetím rokem ke kampani Evropský týden udržitelného rozvoje, kde se konaly celkem 3 workshopy pro středoškoláky s názvem „TY SVĚT (NE)ZMĚNÍŠ!“ . Témata ohledně udržitelného životního stylu zde prezentovali lektoři z Greenpeace Česká republika (Taborcz.eu, 2019).

Kromě této kampaně se město Tábor účastnilo ještě dvou dalších, a to Dnu Země, který se věnoval především poznávání přírody, třídění a recyklaci odpadů. Součástí akce byla i prezentace projektu Zdravé město Tábor. Celkem tuto akci navštívilo 500 lidí. Další akcí byla celorepubliková dobrovolnická akce „Uklidme svět, uklidme Česko“, která se konala v dubnu roku 2019. Během této akce se sesbíralo celkem 12,66 tun odpadu. Největší podíl na tomto počtu měly staré pneumatiky, kterých se sebralo kolem 6 tun. Hlavním cílem akce bylo zbavit město černých skládek. (Lorencová, 2019)

5.2. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo přiblížení problematiky, která se zabývá udržitelností a odpovědností v rozvoji destinace cestovního ruchu. Co se týká praktické části práce, cílem je co nepřesnější využití moderních metod a trendů pro rozvoj destinace cestovního ruchu s ohledem na zájmy stakeholderů ve vybrané destinaci.

První část práce zpracovala autorka textu za pomoci odborné literatury a ověřených internetových zdrojů. Tato část se zaměřuje především na cestovní ruch, dopady cestovního ruchu, udržitelný rozvoj cestovního ruchu, faktory, které tento rozvoj ovlivňují, indikátory udržitelného rozvoje cestovního ruchu jeho financování.

V další, analytické části, se autorka věnuje konkrétní destinaci, kterou bylo zvoleno město Tábor a jeho okolí. Věnuje se základním informacím o destinaci, destinaci jako takové a v neposlední řadě stakeholderům (zájmovým skupinám) města Tábor.

Pro analýzu současné situace byla použita metoda strukturovaných rozhovorů s vedoucí oddělení cestovního ruchu v Táboře Ing. Michaelou Kalouskovou a s vedoucí oddělení kultury v Táboře Ing. Janou Lorencovou.

Pro tuto práci byly vypracovány i dva pracovní předpoklady. První se zabýval otázkou, zda je ve městě Tábor možnost venkovské turistiky, agroturistiky nebo ekoturistiky. Tento předpoklad byl potvrzen. Druhý předpoklad zjišťoval, zda existuje na Tábořsku nějaký spolek, který se zabývá udržitelným cestovním ruchem. I tento předpoklad byl potvrzen, jelikož se této činnosti věnuje společnost TOULAVA, o.p.s.

Poslední část práce se věnuje návrhu pro město Tábor, kterým je víkendová kampaň, jejímž cílem je zvýšení povědomí obyvatel Tábora o problematice třídění odpadů v souvislosti s ochranou životního prostředí a v návaznosti na to i efektivnější třídění odpadů a postupné snižování jeho množství. Na závěr kampaně je naplánována úklidová akce, do níž se může zapojit kdokoli – účast je dobrovolná.

6. Summary

The aim of this thesis was to approach the issue that deals with sustainability and responsibility in the development of tourism destinations. As for the practical part of the work, the goal is the most accurate use of modern methods and trends for the development of tourism destinations with regard to the interests of stakeholders in the selected destination.

The first part of the work was prepared by the author of the text with the help of professional literature and verified Internet sources. This part focuses mainly on tourism, impacts of tourism, sustainable development of tourism, factors that affect this development, indicators of sustainable development of tourism and its financing.

In the next, analytical part, the author focuses on a specific destination, which was chosen the city of Tábor and its surroundings. It deals with basic information about the destination and stakeholders (interest groups) of the city of Tábor.

For the analysis of the current situation was used structured interviews. with the head of the tourism department in Tábor Ing. Michaela Kalousková and with the head of the culture department in Tábor Ing. Jana Lorencová.

Two working assumptions were also developed for this work. The first assumption dealt with the possibility of rural tourism, agrotourism or ecotourism in the city of Tábor. This assumption was confirmed. The second assumption was to find out if there is an association in the Tábor region that deals with sustainable tourism. This assumption was also confirmed, because the TOULAVA o.p.s. deals with it.

The last part of the work is devoted to a proposal for improvement for the city of Tábor, which is a weekend campaign aimed at raising awareness of Tábor residents about the issue of waste sorting in connection with environmental protection and in connection with more efficient waste sorting and gradual reduction. At the end of the campaign is planned a cleaning event in which anyone can participate - participation is voluntary.

7. Keywords

sustainable tourism, tourism, sustainable development, destination, stakeholders, structured interview

8. Seznam použitých zdrojů

8.1. Knižní zdroje

Beran, V., & Dlask, P. (2005). Management udržitelného rozvoje regionů, sídel a obcí. Praha: Academia.

David, P., & Soukup, V. (2004). Velká cestovní kniha - hrady, zámky a kláštery. Soukup & David.

Hesková, M. (2011). Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy (2., upr. vyd). Praha: Fortuna.

Kolektiv autorů Kartografie PRAHA. (2006). Špalíček turistických zajímavostí Česka. Kartografie Praha.

Leslie, D. (2012). Responsible tourism: concepts, theory and practice. UK: CABI

Navrátil, J. (2012). Navštěvník jako rozvojový faktor navštíveného místa: aplikovaná geografie cestovního ruchu na příkladu vody v turistických regionech jižní Čechy a Šumava. Praha: Alfa Nakladatelství.

Novacká, L. (2013). Cestovní ruch, udržateľnosť a zodpovednosť na medzinarodnom trhu. Bratislava: Ekonóm Bratislava.

Novacká, L. & Ivankovič, G. (ed.) (2015). Tourism & Hospitality – sustainability and responsibility. Zeleneč: Profess Consulting.

Palatková, M. (2011). Marketingový management destinací: strategický a taktický marketing destinace turismu, systém marketingového řízení destinace a jeho financování, řízení kvality v destinaci a informační systém destinace. Praha: Grada.

Pásková, M. (2009). Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu (Vyd. 2). Gaudeamus.

Pásková, M. (2014). Udržitelnost cestovního ruchu. Hradec Králové: Gaudeamus

Reisinger, Y. (2013). Transformational Tourism. Tourist Perspectives. Wallingford, Oxon, UK; Cambridge, Mass. USA: CABI Pub.

Rektořík, J., & Šelešovský, J. (1999). Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací. Brno: Masarykova univerzita.

Skokan, K. (2004). Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji. Ostrava: Repronis.

Travis, A. S. (2011). Planning for tourism, leisure and sustainability: international case studies. Wallingford, Oxon, UK; Cambridge, Mass. USA: CABI Pub.

Weaver, D. B. (2006). Sustainable tourism: theory and practice. Boston: Elsevier Butterworth-Heinemann.

Wokoun, R. (2007). Regionální rozvoj a jeho management v České republice. Praha: Oeconomica.

Zelenka, J. (2013). Udržitelný cestovní ruch: management cestovního ruchu v chráněných územích. Hradec Králové: Gaudeamus.

8.2. Internetové zdroje

Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s. [Online]. Retrieved January 29, 2020, from <https://www.cmzrb.cz/mesta/obec-2/>

ČSÚ.cz. (2018). Počet Obyvatel V Obcích Jihočeského Kraje K 31. 12. 2018. Retrieved April 25, 2020, from https://www.czso.cz/csu/xc/mesta_a_obce

Grafologie a psychologie. (2006). Retrieved April 17, 2020, from <http://ografologii.blogspot.com/2008/04/abraham-maslow-pyramida-potreb.html>

Ing. Jiří Fišer, starosta & kol. (2018). Tábor - Chytré město s tváří. http://taborudrzitelne.cz/content/images/SMART_TABOR.pdf

Kaiserservis.cz. (2020). Odpadové Kontejnery. Retrieved April 27, 2020, from <https://www.kaiserservis.cz/sluzby/kontejnery-na-odpad/>

Kolektiv Konsorcia SPROR Plus. (2007). Cestovní ruch a udržitelný rozvoj [Online]. In *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*. Praha. Retrieved from http://www.mmr.cz/getmedia/b973337b-cccc-42a3-9d19-2b23356dcff2/GetFile15_1.pdf

Kolektiv společnosti Eurovision. (2007). Strategický rozvoj destinace v cestovním ruchu [Online]. Retrieved April 02, 2020, from http://www.mmr.cz/getmedia/c4a98c3d-762a-4c15-adf6-6f8ddc97d08e/GetFile6_3

Kurzy.cz. (2000). In Mapa obce Tábor a okresu Tábor v ČR. <https://www.kurzy.cz/obec/tabor-okres-tabor/mapy/>

Kvas z.s., K. z.s. (2017). Strategie rozvoje kultury a kulturního turismu v Táboře. https://www.taborcz.eu/assets/File.ashx?id_org=16470&id_dokumenty=55391

Linderová, I. (2013). Cestovní ruch - základy a právní úprava [Učební text]. Vysoká škola polytechnická.

Lorencová, J. (2019). Tábořský deník.cz. Zdravé Město Tábor Podporuje Udržitelné Životní Podmínky. Retrieved April 28, 2020, from https://taborsky.denik.cz/zpravy_region/zdrave-mesto-tabor-podporuje-udrzitelne-zivotni-podminky-20190706.html

Ministerstvo vnitra České republiky [Online]. (2019). In Přehledy změn v územní organizaci, v názvech obcí a jejich částí. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Retrieved from <https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/prehledy-zmen-v-uzemni-organizaci-v-nazvech-obci-a-jejich-casti.aspx?q=Y2hudW09MTM%3D>

Ministerstvo životního prostředí. (2019). Npžp - Výzva Č. 3/2019: Tematické Kampaně. Retrieved April 27, 2020, from https://www.mzp.cz/cz/tematicke_kampane_vyzva

Národní ústav odborného vzdělávání. (2012). Retrieved April 06, 2020, from <http://www.nuov.cz/klasifikace-jednotek-nuts>

Národní ústav pro vzdělávání [Online]. (2011). Retrieved April 05, 2020, from <http://www.nuv.cz/t/informace-o-uzemne-spravnim-cleneni-ceske-republiky>

Portál územního plánování. (2016). Retrieved April 06, 2020, from <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/nuts.asp>

Statistika a my. (2011). https://www.czso.cz/documents/10180/20541253/1804110610_14.pdf/ef1eab64-39e7-4dd1-81c9-296c186b9df5?version=1.0

Taborcz.eu. (2017). Úvodní Slovo Starosty Města. Retrieved April 26, 2020, from <https://www.taborcz.eu/uvodni-slovo-starosty-mesta/d-49384/p1=66022>

Taborcz.eu. (2019). Tábor Se Potřetí Připojil K Evropskému Týdnu Udržitelného Rozvoje. Retrieved April 28, 2020, from <https://www.taborcz.eu/tabor-se-potreti-pripojil-k-evropskemu-tydnu-udrzitelneho-rozvoje/d-64871>

Vláda ČR. (2020). Vláda ČR. Retrieved April 29, 2020, from <https://vlada.cz/>

VisitTabor.eu. (2017). Tábor V Kostce. Retrieved April 26, 2020, from <https://www.visittabor.eu/o-meste>

Waldviertler Sparkasse Bank [Online]. Retrieved January 29, 2020, from <https://www.wspk.cz/verejny-a-neziskovy-sektor--institute/financovani/uver-pro-mesta-a-obce/>

Zákony pro lidi [Online]. (2017). Retrieved January 28, 2020, from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-326>

8.3. Zdroje z databází

Boom, S., Weijsschede, J., Melissen, F., Koens, K., & Mayer, I. Identifying stakeholder perspectives and worldviews on sustainable urban tourism development using a Q-sort methodology [Online]. *Current Issues In Tourism*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/13683500.2020.1722076>

Donaldson, T., & Preston, L. E. (1995). The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence, and Implications [Online]. *The Academy Of Management Review*, 20(1). <https://doi.org/10.2307/258887>

Freeman, R. E. E., & McVea, J. A Stakeholder Approach to Strategic Management [Online]. *Ssrn Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.263511>

Tiago, F., Gil, A., Stemberger, S., & Borges-Tiago, T. (2020). Digital sustainability communication in tourism [Online]. <https://doi.org/10.1016/j.jik.2019.12.002>

9. Seznam obrázků a tabulek

9.1. Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Maslowova pyramida potřeb

Obrázek č. 2 – Mobilita a její základní složky – migrace a cirkulace

Obrázek č. 3 – Schéma interdisciplinarity studia cestovního ruchu

Obrázek č. 4 – Průřezovost problematiky dopadů cestovního ruchu

Obrázek č. 5 – Ekonomicky únosná kapacita

Obrázek č. 6 – Územně správní členění České republiky

Obrázek č. 7 – Mapa obce Tábor a okresu Tábor v ČR

Obrázek č. 8 – Leták kampaně

9.2. Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Přehled jednotek NUTS v klasifikaci CZ-NUTS

Tabulka č. 2 – Věková struktura obyvatel na Táborsku k 31. 12. 2018

Tabulka č. 3 – Přehled parametrů kotlů Teplárny Tábor, a.s.

Tabulka č. 4 – program kampaně (sobota 25.7.2020)